

ગેવ-ગૌશરૂપ

મેજન-મનીજેહ.

ગુજરાતી.

गृजगत विद्यापीठ ग्रंथालय

[गृजगती कार्यालय विभाग]

अनुक्रमांक ४४८ वर्गक

पुस्तकनं नाम लेखन मञ्जरी

विषय ७. ' ३

બેજન મનીજેહ

અને

ગેવ—ગોશસ્પ.

અસલ બે કયાની કીરસા.

બેટ બાજમાં.

લખનાર—

છપાવી પ્રગટ કરનાર—

નેહાંગીર નરસિંહાનંદ પટેલ (ગુલકામ.)

કોટ—મુંબઈ

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાલ

૪૬૪૯

૬૫૨

શ્રેષ્ઠ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, નં. ૧ પારસી બજાર કોટમાં
ગણપતરાવ રામાજીરાવ સીધાં જાણ્યું છે.

જુન ૧૯૧૩.

અર્પણ.

આં મીં ફાઝલભાઈ મહેરઅલી ચીનાઈ,

નામદાર ગવરનરની ધારાસભાના મેમબર,

સ્તેડીંગ કમીટીના પ્રમુખ

અને

મ્યુનીસીપલ કોરપોરેશનના સભાસદ,

જેવણ

નાત જાત અને કોમના ફરક ધ્યાનમાં લીધા વના

પ્રજાની અતીશય કીમતી સેવા બજાવ્યા જાય છે.

તેમને મારી તરફના દરેક માનની ઈલાની તરીકે

આ ચોપડી અર્પણ કરવાની રજા લઉં છું.

૭

મુબમ,
તા. ૧-૫-૧૭. }

(ગુલશામ)

કાંધક ખુલાસો

આ નાનકડી ચોપડી વાચનારી આલમ સનમુખ રજુ કરતા મારી તર્ફના એક-એ બોલ લખવાની હું રજા લઈશ. બેજન-મનીજેહનો કીરસો મેં બેટ બાજીમાં લખીને તૈયાર કર્યો હતો અને ૧૯૧૩ ના જાનેવારી મહીનામાં તેનો ઉપયોગ કરવાનો મને પ્રસંગ મળ્યો હતો. દેવલાલીના મીંડો હોમી શેફનની માલિકી હેઠળ ચાલતા ગ્રાંડ હોટલમાં તે વેલા હું રહેલો હતો અને ત્યાંની જાણીતી બોર્ડીંગ સ્કુલના પ્રખ્યાત પ્રીન્સીપલ મીંડો એલ્બી દોરાબજી તલાટી સાથે અનેકવાર મને મુલાકાત થતી હતી સ્કુલમાં જઈ છોકરાઓ સાથે વાત ચીત કરવામાં મને કાંઈ ઔર ગમત મળતી હતી અને મીંડો તલાટીની મહેરબાનીથી એકવાર આખી સ્કુલના છોકરાઓ આગળ એક રમુજી બાણી આપવાની મને જોગવાઈ મળી હતી, તે બાણી પછી કાંધક ઉત્તેજન લઈને મેં આ બેજન-મનીજેહનો કીરસો વાચી સંભળાવવાની ગોઠવણ કરી અને ગ્રાંડ હોટલને લગતા “ઢાંડી-જીમખાના” મંદિર આ વાચણ માટેના મેળાવડા કરવામાં આવ્યો. આખી સ્કુલના સજ્જા વીદ્યાર્થીઓ ઉપરાંત હોટલના સજ્જા જાનુઓ અને ગ્રહસ્થ પરીણાઓ તેમજ દેવલાલીમાં રહેલા મોટા ભાગના જાનુઓ અને ગ્રહસ્થ વીઝીટરોના એક મોટા મેળાવડા સનમુખ આ કીરસો વાચી સંભળાવવાનું મને માન મળ્યું. એ કીરસો સાંભળવા પછી ઘણાંઓએ તે ચોપડી રૂપે છપાવવાની મને બલામણ કરી તથા મારા મહેરબાન

મીત મીં મોરાગજ ખરશેદજ ઢોડીએ તે મેઘાવડામા એક
કાકડુ રમુજ બાપજુ કરતા એવી ચોપડી છપાવવા માટેનો
પ્રશારો કાઢો હતો તથા શેઠ એન્ડજ ટકાડીએ પણ તેનીજ
સુચના કીધી હતી.

આમ હોવાથી કોનેજન કર્ન તે આ કીસ્મો છપાવ્યો
છે અને તેની સાથે ગેવ-ગોશસ્પનો કીસ્મો મે લખ્યો છે.
રસતમની એવી ગોશસ્પતી જે તવારીખ વાંચવા અને
સાંભળવામા આવી છે તે ઉપરથી મે આ બીજો કીસ્મો
ઉપજાવી કહાડ્યો છે

આ લખાણમા ખામીઓ અને બુલ કદાચ રહી ગત
હશે પણ તે તર્ફ ધગુજરનો નજરથી વાંચનાર મહેરબાન
ભ્રેશે એવી મને આશા છે.

મારી આગલી ચોપડીઓન જે રીતે આવકાર મળ્યો
છે તે રીતનો આવકાર આ ચોપડીને પણ મળે એવી હું
હુવા ગુજરજી અને આ નાનકડી ચોપડી-મહેરબાન વાચ-
નાર-તારી ખીદમતમા હાજર કરજી.

ગુલકામ.

બનામે ખુદા.

બેજન-મનીજેહ.

લખનાર-ગુલશમ.

ખુદાની યાદ

ખુદાના નામથી લખુ છુ આ "યાન,
બેજન-મનીજેહનુ કયાની દારતાન
બેજન, જે શુરો બહાદુર પહેલવાન,
ખુબસુરત આકેલ દેલાવર જવાન
જેવનો તે બેટો-ગોદરેજની આલાદ,
નેકીવત તે નામીયો ભયો નેક બદ
તુરાની મનીજેહ હુરી મમાન,
બેજન પર થઇલી જે માશુક કુરબાન
કીસો તે લખુ લઇ ખુદાનુ નામ,
યાદ કરી દીલમા તે ખુદાઇ કલામ
તે દાદરગરની દરવાહે ઝુકાવુછ ગર,
મદદ તેની માંગુછ હુ નાચીજ બશર
રહેમ તેની મળશે તો પડશ હુ પાર,
ફતેહના સાલગશ હુ સુખન બે-ચાર
માટે તેની યાદ લઇને ભરૂછ કદમ,
કાગજ પર દોડાવુંછ આ નાકેશ કલમ.

શાહ કયખશરની દરબાર.

કયખશર શાહ તુરી બેઠો એકવાર,
 પહેલવાનો ઉમરાવની ભરી દરબાર.
 અતરાઈ બેઠેલા દસ્તુરો પીર,
 સરદારો શુરાઓ દાનેશ અમીર.
 સુલેહ ને સંપજની થઈ રહેલી વાત,
 દેખાતી હર તરફ રઈયતની રહાત.
 લેહર ઉપર આવેલા કોઈ એક ગાનાર,
 મધુરો ગાજેલો મીઠો લલકાર
 મુખ અને આરામનો ચાલેલો દાર,
 ચાલેખી કોઈવાર તો લહુઆઈ ટકોર.
 પહેલવાનો મસ્ત બેઠા હાથી સમાન,
 ખુશીમાં હતો ત્યાર શાહે જમાન.

દુખી ખેતીકાર.

આવ્યા તે વારે ત્યા કાંઈક ખેતીકાર,
 ફરીયાદના કરતા તે શોરો પોકાર.
 જમીનો કરતા તે મોટો અવાજ,
 મીસકીનો ગરીબો લાચાર મોહતાજ.
 અફસોસો દમ્બેદમ્બે તે ભરતા હતા,
 આંસુઓ વરસાવીને રહતા હતા.
 આવેલા કાપી તે દુરની મંજળ,
 થાકેલું અંગ અને ઘટેલું બળ.

ગમ અને દુખથી તે નીરાશ હતા,
 ખોટ ખમી ખરે નાસીપાસ હતા
 ખોલ્યા તે નમીને શાહ સરકરાજ,
 અમર તારૂ રહેજો રાજ અને તાજ.
 જ ગલી જનાવરોનો વધ્યો છે દાર,
 ખમી ન શકાતો જુલમને જોર
 દીલો અમારાં તો થયાંછ નારાજ,
 ખેતીને કરે છ સઉ તેઓ તારાજ
 ઉખેડી જમીનને ઉડારે છે ખાક,
 બગાડેછ ભરપુર હમ અનાજનો પાક.
 મહેનત હમારી તે બેકાર કરેછ,
 ઉગેલાં ફળો તે ખુવાર કરેછ.
 કચડી તે નાંખે છે અન અને ધાન,
 કુમલા રોપાઓનો કહાડે છે ધહાન.
 રાત અને દીસ શુભો ને શામ,
 માહેતમનુ થઈ પડ્યુ છ અમારૂ ગામ
 ભુખમરો સહેવવાનો આવ્યોછ વખત,
 સલામત નથી કોઈ એકબી દરખત.
 નખળાં ઘરોને તે પાડેછ તોડી,
 રસાલ અમ ખેતરો નાંખેછ ખોડી.
 ઘરમાંથી નીકળતાં ઉપજે છે ડર,
 તુરગ સમ થઈ પડ્યાછ હમારાં ઘર
 મદદ કાજ સજો બેગાનો નથી,
 ખાવાને ઘરમાં એક દાનો નથી.

સુકાળના વખતમા દુકાલ પડેછ
 સુખીના મોકાએ જ જાળ પડેછ
 ઢોરોના નાશથી વધ્યા છે ગમ,
 બાળકોને કચડીને મારેછ હરદમ
 ગામો ને ખેતરો ઉજડ કરેછ,
 તુ જ રધયતો બુખેને પ્યાસે મરેછ
 આપ અમને દાદ શાહ આ નામવર,
 સ કટની વખતે મદદ તુ કર

શાહનો દીલાસો

શાહે દઈ દીલાસો કહ્યુ તે વાર,
 “કરશ હુ પળમા એ આકૃત ખુવાર
 ગામ ઘરે તમો બસ સુખે જાવો,
 ધીરજ ને હીંમત તમ દીલે લાવો
 આવશે મજ બહાદુરો જ ગલ દરમ્યાન,
 શીકારમાં કરશે તે જાનવર ખેજાન
 સુખમા તમારા છે મારૂ હયા સુખ,
 આશરાકાજ ખુલ્લી છે મારી આ કુખ.
 બે દીવસ રહો તમ મારા મહેમાન,
 સુખેથી જાઓ તમ તે બાદ મકાન
 વફાદાર રહ્યા તેમ રહેજો મદા,
 શાહની હુ કરશબી ફરજ અદા
 તમારાં દુખે સુખ મારૂ ખોહવશ,
 રધયતના કરારને પહેલાં જાવશ

વીપટીને કહડવા હું કોશેશ કરશ.
 દુખ કહાડી હરખ તમ હૃદયે ભરશ”
 નમ્યા તે સાંભળી દુખી ખેતીકાર
 રવાના થયા દઈ દુવા હજાર.

બેજનની ઉલ્લસ

શાહે ફેરવી ત્યારબાદ નજર,
 જોયું કોણુ કરે છે દુખની કદર.
 ઉઠ્યો તે જોધને બેજન શુરો,
 આશાવત ઉમેદમાં ભરપુર પુરો.
 હીમતે બહાદુરને જોરમદ જવાન,
 ખુબસુરત ખરો તે ચદર સમાન
 શેઝદો કરીને બોલ્યો તે એમ,
 “ માંગુ છું શાહ તારી મયાને રહેમ
 “ દે મને ખુશીથી જવાની રજ,
 “ પુગાડુ હું જનવરને મોતની સજ.”

ગેબની ચિતા-બેટાની તકરાર.

- ગ્રેવ આ સાંભળીને થયો અજબ,
 બોલ્યો “ આ બેટા આએ શુ ગજબ.
 “ નાનો છે ખેલતો તુ બાળક સમાન,
 “ ઉધરતી જવાનીમાં બન્યોછ નાદાન
 “ જ ગત્રો વેરાનમાં નથી તારૂ કામ,

“ રમતના મેદાનમાં તારું છે ઠામ.
 “ અકલની કોટાઈ છે તારે મગજ,
 “ જ ગની શુ મળી છે તુને સમજ.
 “ વરૂ ને ગેડા ને સીહ અને વાઘ-
 “ વસે, ત્યાં લાગશે કેમ તારો કંઈ ઠાગ
 “ જવાન તુ જ છ દગીનો છેડો લાવશે,
 “ વન મોતે મારી તો અજલ આવશે
 “ આવે તારો વખતને જ ગપર જજે
 “ ઉમર તુ જ ભરાતા સીપાહ થજે ”
 બોલ્યો બેજન “ આ પ્યારા પદર,
 “ બોલો તારાથી દુખાય છે હજાર
 “ જોરેમદ હોય ને બેસે મકાન,
 “ આખર તે ગણાય બાયલો જવાન
 “ પ્યારા આ પદર રે વીચાર તુ કરે,
 “ જ ગ છે ધરિની બચ્ચાનુ ધર.
 “ ધરાની બચ્ચાનો બોરાક લડાઈ,
 “ જ ગોથીજ વધીછ ધરાનની વડાઈ.
 “ જોર જે ધરાત્રુછ આજે મારૂ,
 “ શું લખોટા ભમરડા બેલવા સારૂ?
 “ જનમ્યો છુ હુ શુ રે હત્યોં કાંટવાં?
 “ યા મમાઈ બપાઈની ગોદમાં બેસવા?
 “ જનમ્યો છું હું કાંઈ કાપવાને દાસ?
 “ યા મોટા કોઈ ઉમરાવનો બનવાને દાસ?
 “ બહાદુરથી જનમીને બહાદુર બનશ,

“ દલેરથી જનમીને દલેર ઠરશ ?
 “ સોનાનો રેન્ને હું કીમત લેવશ,
 “ સુર્યનું કીરણ હું ગરમી દેવશ
 “ વાઘણનું બચ્ચુ હું શીકાર કરશ,
 “ સીપાહનો બેટો હું જગમાં લડશ
 “ શેરડીનો પીલો છું મીઠાશ આપશ,
 “ હીરાની કરચ છું, કાચને કાપશ.
 “ છતવાને કાજે હું યુધમાં જવશ,
 “ નામાકીત નામ સાથે જીવશ મરશ
 “ ના હીમત નાકર હીમત તું આપ,
 “ નાસીપાસ ના કર ઉલત તું આપ.”

બપાવાની ખુશાલી.

બેજનનો બપાવો ગોદરેજ તે વાર,
 બોલ્યો આશીશો દઈને બીશયાર.
 “ મારી ઓ ઓલાદના ફરજ દ શાખાશ,
 “ કુખી માટેના ઓ દર્દમ દ શાખાશ
 “ તારા જેવા બેટાઓ જનશે માદર,
 “ ધરિાનની કીર્તી તો થશે અમ્મર ”
 ગોદરેજે ગેવને સમજાવી લીધો,
 દીલાસો દઈ પ્રીતથી પઠાવી લીધો.
 શાહ થયો પોતેબી બેહિદ ખુશાલ,
 દખાડ્યું બેજનને પોતાનું બહાલ.

શાહી શીખામણ

કહ્યું શાહે “ બેટા બહાદુર બેજન-
 “ લગાડજે શીકાર પર તન અને મન
 “ ગરીબ ગામડયાનો વાલી થજે,
 “ નાશ થતી ખેતીને માળી થજે
 “ પડેલાને ઉઠાડજે આપીને કર,
 “ હારેલાને ના મારતો કદી ઠોકર
 “ જીત માટે ના ધરતો કદી ગરૂર,
 “ હાર માટે ચેત્તો રહેજે જરૂર
 “ નખાળા કોઈ મુઠ્ઠા પર રેહેજે નરમ,
 “ પીઠ ઉપર કદીના કરતો જખમ
 “ કદમ એક ભરતા રાખજે તુ ધ્યાન,
 “ ખાડાને ભુલી ના થતો નાદાન.
 “ સઉને તુ કરજે એવા તો શાદ,
 “ નામ તારૂં યાદ કરે આવતી ઓલાદ
 “ લાચાર કોઈ બાળકની માદર થજે,
 “ જખમી કુશમનનો ડાકટર થજે
 “ દાશ્તોની મદદમાં સહાવજે જન,
 “ મરતાનો મરીને બચાવજે જન
 “ જ ગલી જનવરનો કરજે તુ નાશ,
 “ ઢોરોની જતનખી લેજે તુ ખાસ.
 “ દુખાડજે ગામોને ભલો હુન્નર,
 “ ભરૂંસો રાખજે તુ પરવર ઉપર ”

ગુરગીને હુકમ

બોલાવ્યો શાહે ગુરગીન પહેલવાન,
 કહ્યું તેને “ સાંભળ આ મારૂં ફરમાન
 “ બેજન છે નાનો, હુલડ, નાદાન,
 “ દુન્યાદારીનું નથી કાંઈ લાણુ
 “ અનુલવ કાચો છે સમજ થોડી,
 “ મારે તું બની જા બેની જોડી
 “ બેજન સાથ રહેજે જ ગલમાં હમેશ,
 “ મદદમાં કરતો ના ખામી કાંઈ લેશ
 “ માગે તો આપજે તું તારી સલાહ,
 “ તબયત પર રાખજે તું તારી નીગાહ ”

બેજનની કુચ

નીકળ્યો બેજન નોસણ હથ્યાર,
 તીર અને કમાન ને તેણ તલવાર
 ગુરૂજ ને બરછી ને લાવો ખજર,
 કોલાહ કટારી ને જાંચો બખતર.
 લીધા વળી સાથે સો એક સવાર
 બન્યો તે સઘળાનો પોતે મરદાર
 જોવા સવારી આમ સારી મળી
 દુવા તેને દીવી મઉએ બલી
 જ ગલમાં આવીને પદાવ કીધો,
 જનવરોને મારવાનો ડરાવ કીધો.

શીકારની ધુમ

હજારો જનવરો કાખ્યાં તે વાર
 વીકાલો દર્દિયોને કીધા ખુવાર
 જ ગલમાં મચાવી બેજને ધુમ
 સમશીરથી કીધાં જનવરો ગુમ,
 વડું ને ભુંડોના ચીરયાં દેમાગ
 તીરોથી વીંધ્યા સીંહ અને વાઘ.
 તરસ ને કોલાહ ને કાખ્યાં તે ઠાર,
 ગેંડા ને ચીત્તા કાંઠક માર્યા હજાર
 બેજને દખાડી એવી હીમત,
 સહ કોઈ થયાં તે જોઈને હેરાત.
 ગામડયાઓએ આવીને કીધું નમન,
 બેજનના માનમાં એક કરીયું જશન.
 ખુશીથી ગુજરી દીન અને રાત,
 ગરીબ ગુજસે આપી સોગાત,
 બેજનને બાળકો પગે પડ્યાં,
 સ્ત્રીઓએ આવીને હાથે ચુમ્યાં.

ગુરગીનની અદેખાઈ

ગુરગીન જે જાડો ને ઠી ગણ્યો હતો,
 હીંચકારો ભુંડો વહકકણ્યો હતો,
 કાવા દાવામાંથી જે પુરો હતો,
 અદેખો ને અકલે અંધુરો હતો,

તેને જોઈ બેજનની આવી સરસાઈ
 અદખાઈની ઉપજ તેને મુરખાઈ,
 બોલ્યો મનસે, “ ધામધુમ આ થઈ.
 “ જવાન આગળ આખરૂ મજ ગઈ,
 “ જનવરના ટોળામાં એ દોડી પેસે,
 “ હુ હીચકારો બનીને ઘરમાં બેઠો.
 “ દરબારમાં જઈને એ લેશે વડાઈ,
 “ એને કાજ આજે મજ ઇજત ગુમાઈ.
 “ જવાન્યાઓ મારી બહુ ઠેકડી કરશે,
 “ પોર્ચાંઓ મહોલામાં લેવડી કરશે.
 “ રમુજ મારી કરશે શાહી દરબાર,
 “ ગણી મને નાહીમત ગાવડી ગમાર.
 “ આ ગામડયા એની પરકુરબાન થયાંછ,
 “ ઘરડાં ને જવાનો મહેરબાન થયાંછ.
 “ જાખી કોઈ મારી તરફ જોતુ બી નહી
 “ આપેં કોઈ મને સહેજ કોઠુંબી નહી,
 “ એ મોટો ને હુ આજે નાનો થયોછ,
 “ એ ખ્યારો ને હુ અળખામણો થયોછ.”

ગુરગીનનો ફરેબ.

ઘરડા ગુરગીનને આવી એક યાદ,
 વાત યાદ કરીને થયો તે શાદ.
 ગુરગીનની હલકી એક મંકસદ હતી,
 નજદીકમાં તુરાનની સરહદ હતી.

તુરાનનો હતો અફરાસ્યાબ શાહ,
 તેનો ત્યાં હતો ખાસ જશન ઘાહ
 આ બાગમાં હતી તે વારે ધુમ ધામ,
 શાહી ઝનાનાનું હતું મુકામ
 ગુરગીને જાણી તે સઘળી વાત,
 દીલસોજ બની બેઠો બેજન સગાત
 બેજનનો હાથ વળી પ્રીતથી ધરી,
 બોલ્યો તે હસીને રૂબેરૂ કરી.
 “વાહ તારી ખુબસુર્તી-વાહ તારો ચહેર
 “વાહ તારી બહાદુરી મીપાહ દલેર
 “શુ તારી છાતીને ખીલ્યુ દેમાગ !
 “શુ તારી બહાદુરી હીમત અઠાગ !
 “ખીલતી ખુબીવત જવાની છે વાહ !
 “ચલકતી તારી પેશાની છે વાહ !
 “તારા જોખમના લઠાયક કામ !
 “શુ તારો દેખાવ દીલનો દમામ !
 “શુ તારો દાવ પેચનો ઉસ્તાદી હાથ !
 “શુ તારો પહેલવાની ડાઠ અને માઠ !
 “શુ તારી તલવારની તેજ જપટ !
 “શુ તારી નેજની ભારી લડત !
 “કોણુ તુને જોઈને મોહી નહી પડે !
 “કોણુ તુને છતવાને કાજે લડે !
 “મહેબુબો તું જ ઉપર કુરબાન થશે.
 “માશુકો તું જ કાજ હયરાન થશે.”

બેજને કહ્યું, “ આ દલેર ગુરગીન
 “ નાચીજ છું, નાનો નાદાન મીસ્કીન,
 “ મગરૂરી પેદા મજ મનમાં ના કર.
 “ બીજ કોઈવાત ઉપર ધ્યાન તારૂં ધર”

ગુરગીને કહ્યું “ અરે ભલા ભાઈ,
 “ તારા ભલામાં હું સમજીશ ભલાઈ
 “ જોવુંછ તારો ચહેર ને કંઈ વીચાર,
 “ તું જ લાયક નથી કોઈ ઈરાની નાર
 “ જો મળતે તું જકાજ તુરાની મહેબુબ,
 “ તો જોડી તારી બેશક થતેબી ખુબ.”

ગુરગીન હસ્યો બેજન ફસ્યો

બેજને પુછ્યું, “ બોલ તું પહેલવાન,
 “ નાર ખુબસુરત શું રાખેછ તુરાન !
 “ ઈરાનમા નથી શું એવી સુદર ?
 “ તુરાનમાંજ ભરીછ શું ખરી ખુબતર”

ગુરગીન આ સાંભળીને હસી પડ્યો,
 સજ્યો, બેજન બસ ફસી પડ્યો
 તે બોલ્યો, “તું તુરાનથી અજાણો છે,
 “સહ વાતોથી હજી તો બેગાનો છે

“તુરાની નારોની સાંભળી લે વાત,
 “ઈરાની નારોની શું ત્યાં બીસાત ?
 “તુરાની નારો છે નારની રાણી,
 “ઈરાની નારી ત્યાં ભરશે પાણી.
 “ઈરાની નારને જો સીતારા જાણુ,

“તુરાની નારોને મહાતાબો માન.
 “ધરાની નારને જો ગણે મહાતાબ,
 “તુરાની નારો ને જાણુજે આક્રતાબ.”
 બેજનને થયો આ સાંભળી ઉમગ
 લાલ પકડ્યો તેના ચહેરાએ રગ.
 પુછ્યુ તેણે ગુરગીનને, “શુરા સીપાહ,
 તુરાની નારોને જોઈશુ અમ કહાં?”
 ગુરગીને કહ્યુ કે “નથી કાઈ ફર,
 “નજદીકમાં જશે તો જોશે જરૂર
 “એક કોશની ફકત જો કાપે મંજલ,
 “મળશે એક જશનઘાહમા દખલ
 “તે બગીચો હમણા રૂપાળો થયોછ,
 “તુરાની પરયાંનો માળો થયોછ
 “ગમે તો જઈને ખાત્રી તુ કર,
 “ઘડીભર બાગમા જઈને તું ફર.
 “ચોલીશુ અમે જોતાં હુજ રાહ,
 “રાખીશુ તારી વાટ પર નીઘાહ.”

જશન ઘાહમાં પરયાંનો માળો.

બેજનનુ ખુશીથી ખીલ્યુ છગર,
 મગજ નાદાન પર થઈ ગઈ અસર.
 થયો તે ગુપચુપ ઘોડે સવાર,
 ઝાવણી મધેથી નીકળ્યો બહાર
 એકલોજ તે ચાલ્યો સરહદ તરફ,

કોઈ સાથીને કહ્યો ન એકબી હરફ
 જશન ધાહમાં આવ્યો તે ભોલો મીપાહ,
 છુપેથી ફરવી ચોપાસ નીધાહ
 જોયું કે હતી ત્યાં નારો ખીશ્યાર,
 ખુબસુરત નાજુક ને નખરાંદાર
 સઘળીઓ ગમતમાં રમતી હતી,
 નાચી કુદી આમ તેમ દોડતી હતી
 ખુશ કોઈ હલકે ગાતીતી ગીત,
 ચોટલો કોઈ ગુઠીને વાળતીતી વીટ
 વાતે બેઠેલી એક તરફ બે ચાર,
 કોઈ પથર ફેંકીને પાડતી અનાર
 કોઈ પકડવા એકકને દોડતી હતી,
 દોડતા વળી કોઈ પડતી હતી
 કોઈ બગલમાં હાથો લઈ ફરતી હતી,
 કોઈ રમુજમાં દાંત કહાડી હસતી હતી
 હસાહસ રમુજનું ચાલતુતું રાજ,
 મોજલી શોખીલી હતી મમાજ

શાહુબદી મનીજેહ.

- એ સઘળીને જોઈને ઉભો બેજન,
 હરખાયું તેનું નાદાન તન મન.
 આવી તેટલાં ત્યાં બીજ સુદર,
 સઉ નારોની સરદાર પરી પેકર
 તે સુંદરને જોઈને સઘળી દોડી,

આગળ તેની જઈને નમી પડી.
 તે સુદરનુ હતું મનીજેહ નામ,
 શાહજાદી મમાનજ હતો દમામ
 મુખડો મધુરો ચાદ મમાન ગોલ,
 નાજુક બદનની ને ઉમરે સોલ
 જુલકાઓ ગાલ ઉપર રહેલાં જુમી,
 લાલ હોહો માંગે આશકની ચુમી
 કાજલ સમ કાળી આખનો પલકાર,
 કપાળની છાય હેડળ નેણુનો નેજર
 ફરેસ્તાઈ પુટલીનો ઘડાયવો વાટ,
 અબનુસી બાત્રો ને ગોહર સમ દાત
 દેખાવે ગાલો બે ગુલાબી ગુલ,
 ગુલાબ સમજી મુલે તે પર જુલજુલ
 સાચામા ઢાલ્યુ હોય તેકુ ડોલ ઢાલ,
 બદનની મરોહ ને લટકતી ચાલ.
 હમ્તી ને રમતી આમ ફરવા લાગી,
 ગુલશનપર આંખો ખુદ ધરવા લાગી

મહોબતનુ પહેલુ પજરણ.

બેજન તે જોઈન બસ થયો બેશમ,
 છોડી બેઠો કાબુની દીલથી લગામ
 મુઘ બુઘ તે સઘળી પોતાની ખોહા.
 નજરે જોતાંજ એક પડ્યો તે મોહી

બોલ્યો તે બનીને બ્રધ્યાન એકદમ,
 “ વાહ તારી ચાલઢાલ માશુક સનમ ”
 અવાજ તે સાલળયો સઉએ તે વાર,
 નાજુક કોઈ ચીશોનો થયો પોકાર
 ભડકેલા હરણુને ગભરાત જંમ થાય,
 બીહધેલા પાંખેરાં ઉડી જંમ જાય
 સઉ નાહી તે ઢાકરીએ મકાન અદર,
 વલરાતમાં થઈ તેએ કાઈક બેખબર
 પણ મનીજેહે તેમને સધ્યારો દીધો,
 મઉ દાસીને તે પછી હુકમ કીધો
 “ દાડો જલદી તમે બાગમા જાઓ,
 “ છુપાયલા ચોરન અહી પકડી લાઓ
 “ હુ શાહજાદી છુ બીહવશ હુ નહી,
 “ હીચકારો કલકબી લેવશ હુ નહી .
 “ પકડાયલા મરદને કરશ કેદી,
 “ પહેડાંવશ સજની ભારી બેડી.”
 બેજન તો ઉભો ‘ તો પુટલાં મમાન,
 નાસવાનુ ન રહ્યું તેને કાઢ ભાણુ
 બ્રધ્યાન હતો તે જવાન ખચીત,
 મનીજેહને જોવાથી થયલો ચકીત
 દાસીએએ આવીને કહ્યુ તેને આમ,
 “ કોણુ છે તુ ? હયાં આવ્યો શુ કામ!
 “ કયાંથી તુ આવ્યો ? નામ તાર શુ !
 “ કયાંનો તુ રહીસ-ગામ તાર શુ ?

“ શાહઝાદી પાસ તુંને લઈને જશું,
 “ સજ તારી જોઈને મગન થશું.
 “ અમારી સાથે એકદમ તું ચાલ,
 “ જો કેવા થઈ પડેછ તારા ત્યા હાલ.”

કહેરને બદલે મેહેર

બેજન જે લડાયક દલેર જોરમદ,
 થઈ ગયો જાણે એક ગરીબ ગોસદ
 નાજુક તે નારોપર કરી નજર,
 જુકાવ્યું શરમાઈને પોતાનું સર
 બેજન તો બોલ્યો નહીં એકબી હરફ,
 ચાલ્યો તે દાસી સાથ મકાન તરફ
 મનીજેહે જોયો જ્યાર બેજનનો ચેહેર,
 કહેર બદલે આવી ગઈ દીલમાં તો મેહેર
 બેજનપર પ્યાર તેનો દોહી ગયો,
 ગુસ્સાને બદલે તો જુસ્સો થયો
 દેખાવે બહારથી તો રાખી હીમત,
 બેજનને જીતવાની કીધી હીકમત
 પુછ્યો બહુ દમામથી તેને સવાલ,
 “ બોલી દે જવાન શું છે અહવાલ?
 “ નામ તારૂં, ઠામ તારૂં, મને જણાવ,
 “ આવવું કેમ બન્યું ? કહે તું બનાવ.”
 હોય જે અસલથી કુશમનની જાત,
 નહીં કેહવી તેને ખરી કાંઈ વાત.

બેજનને આઠ્યા નહીં તેવો કાંઈ ખ્યાલ,
 કહી દીધો તેને તો ખરો હેવાલ
 બેજનને કહ્યું, “ આ બાનુ નામવર,
 “ ઇરાની ગરીબ છું હું મુસાફર
 “ ખરો આઠે મારો છે સાંભળ વચન,
 “ જોવનો હું બેટો છું નામે બેજન.
 “ ભુલો પડી આવ્યો હું ભટકતો છું,
 “ જુદો પડી મ ગીથી હું રખડતો છું
 “ મહેમાની કરીને આપ તું પનાહ,
 “ યા રસ્તો દખાડીને દે તું સલાહ ”

કેદી કે મહેમાન !

મનીજેહે કહ્યું, “ જો છે તું મહેમાન,
 “ ભુલો જો પડ્યો છે જગલ દરમ્યાન
 “ બેસીને લે તું હયાં કાંઈ આરામ,
 “ ચાલ્યો જ પછી તું તારે મુકામ.”
 દાસીને કહ્યું તેણીએ ત્યાર બાદ,
 “ ખવાડી પીવાડી કરો આજદ.
 “ દુખી નહીં કરશું હાય જે મહેમાન,
 “ મહેમાન દારીનું રાખશું ઇમાન.”
 દાસીએ તરતજ લાવી ખોરાક,
 ભુખો હતો બેજન ને ચૂડેલી થાક
 બેઠો તે તરતજ મુકરે ખુશાલ,

ઉછાટ્યા તેણી મમાલેદાર માલ.
હરન ને ગોરખરના ખાધા કવાળ,
નાશ કીધી ખુશીથી જન્મે શરાળ.
મનીજેહે ચલાવી તરેહવાર વાત,
હસવા ને બોલવા બે લાગાં સગાત
વાતોથી બને પર થઈ ગઈ અમર,
બનેના ફીલ દોડે એકક ઉપર
ખાણુ પછી ફરયા બગીચામા સાથ,
મીતથી પકડીને એકકનો હાથ
મનીજેહે કહ્યું, “આ શુરા પહેલવાન,
“બે દીવસ રહી યા મારે મહમાન”
બેજનબી ખુશીથી કબુલ થયો,
જાવણીને લશ્કર સઉ ખુલી ગયો

મનીજેહની ડગાઈ

બે દીવસ ગુજર્યા મોજમાં બીશીયાર,
વધ્યો તે બનેના એકક પર પ્યાર
એકકની સગત નહી જરા છોડે,
ફરે હરે ખાય પીએ જોડે જોડે
મનીજેહ બેજનના પમવારે ખાલ,
બેજનના હોઠો રહે તેણીને ગાલ.
બે દીવસ ગુજર્યા મહોબતમા આમ,
તઈયાર થયો બેજન તો કરવા સલામ
મનીજેહે કહ્યું કે “ભલે તું જ,

‘ખુશી ને નામવર આ જગમાં તુ થા
 “પણુ પીયે મજસે શરાબ એક વાર,
 “ભરી આપ જામ તુ મને દીલદાર
 “મારે હાથ ભરૂ તારી હુ જામ,
 “ પી પછી કરી લે ફેરલી મલામ ”
 શરાબ પાતી બેઠી તે બેજન મામે,
 તે પીએ કે મનીજેહ પાછા નામે
 મનીજેહ આ વાર કીધી સફાર્,
 દારૂમા ભેળી બેહોશી દવાઈ
 બેહોશીમાં પડ્યો બેજન નાદાન,
 આખુ મનીજેહ તરત ફરમાન
 અગાઉથી રાખી તઇયારી હતી,
 ગોડવણની રચના સજ સારી હતી
 સુવાડ્યો બેજનને પાલખી અદર,
 ઉડાવી. લઈ ગઈ તે પોતાને ઘર

દુશમનના મુલકમાં

તુરાનમાં મનીજેહ પાછી આવી,
 છુપેથી બેજનને સાથે લાવી
 સુવાડ્યો તેને પલગ પર ખામ,
 પગ તેના ચાપતી બેઠી તે પાસ
 વખત કાંઈક વીત્યો આ મુજબ જ્યાર,
 બેહોશીથી થયો બેજન હુશયાર.

ભમ્યુ તેનું પહેલા કેશથી મગજ,
 ન બનેલા બનાવની પડી સમજ
 મનીજેહને પુછ્યું “ માણક સીમતન,
 “મકાન આ કોણનું ? કોણનું વતન ?
 “આવ્યાં કેમ બને મહેલની અંદર ?
 “કોણનો આ મુલક ? કોણનું નગર ?”
 મનીજેહ બોલી “ આ ધ્યારા જની,
 “આ મહેલની છુ હું તો પોતેજ રાણી
 “આ તુરાનનો મુલક ને મહેલ મારોછે,
 “મારો તે હવે સદા તારો છે.
 “તું રહે અહીં મદદ કાળ મારો બની,
 “તારી હું મહોરદાર તું મારો માણી.

ઘેરાયતો પહેલવાન

બેજને ગુસ્સામાં પોકારી બાંગ,
 પલગથી ઉઠ્યો તે મારી છલાંગ
 બોલ્યો તે ગુસ્સામાં “ નાર દગાબાજ,
 “ હુદગીને કરશે તું મારી તારાજ
 “ તુરાની મુલક ! ખુદાની મદદ !
 “ જન અને હુદગી થઈ ગયાં રદ
 “ તુરાની દુશમનો હમારા છે,
 “ ઇરાની મુફ્ફુદા તમારા છે.
 “ તુરાની સર્વથી નાનું એક બાળ,
 “ ઇરાનીનો થઈ પડવા માંગે છે કાળ.

“ બચ્ચાંને સુવાડતાં ઇરાની માય,
 “ તુરાની ચહાઈના હાલેડા ગાય.
 “ બેટાને રમાંડતાં ઇરાની માત,
 “ કુવા દે દીલથી સદા દીન રાત—
 “ તુરાન પર વેર લેવા મોટો થજે,
 “ યા બચપણુમાં ભલે તુ મરીજજે.
 “ લાકડી લઈ છોકરાઓ પટા રમે,
 “ મનમાં એક ત્યારથી આ વીચાર ભમે.
 “ ફેરવીશું પટા હમ તુરાની સાથ,
 “ દખાડશુ તેમને હમ શમશીરનો હાથ
 “ દીકરાને કુવા દે તુરાની બાપ,
 “ મોટો થઈ ઇરાની ડોકાં તું કાપ,
 “ જમાનાઓથી છે અકેક પર કહેર,
 “ અક્સલના વખતથી વસાચુ છ વેર.
 “ બન્ને છે અકેકના મુદ્દઈ જબુન,
 “ પીવાને તરસ્યા છ અકેકનું ખુન
 “ તુરાની મને જો જોશે કદી,
 “ જીવસ નહી અત્રે હુ એકબી ઘડી.
 “ ઓ મનીજેહ—મનીજેહ કીધુ તેં શું ?
 “ માથે આ પાપ અરે લીધું તે શું ?
 “ રાખી તે આજે કુશમનની જગો,
 “ પયારો તેં ગણીને દીધો દગો.”
 ગુસ્સાથી પછાડ્યા હાથ અને પગ,
 ઉછરતાં ખુને ઘડકી રહી રગ.

ધ્યારનો એકરાર.

નાંખ્યા મનીજેહે ગલામાં હાથ,
 બોલી તે ધ્યારથી “ મારા ઓ નાથ
 “ ખરૂં છે મેં તુજસે કીધો છ દગો,
 “ દગો દઈ કીધો મેં તુજને મગો
 “ પરાયો બનીને દુર તું ના જા,
 “ પડોશમાં આવીને પોતીકો થા.
 “ એટલો તો કરી દે મનથી વીચાર,
 “ અઠાગ કેમ હશે તું જ પર મજ ધ્યાર
 “ ધીક્રાર ના મને ગુસ્સો કર કમ,
 “ કરી દે ગમે તો સર મુજ કલમ
 “ મદદ કાજ તારી તો ચેલી બનીછ,
 “ સોહામની સુરત પર ઘેલી બનીછ.
 “ જીગરની મારી તું સદાઈ જોશે,
 “ મજ સાથે રહીને તું વશાઈ જોશે
 “ છુપાવશ તું જને મુજ હૃદયં અદર,
 “ ઘર તારૂં બનાવશ મારૂં જીગર
 “ દાસી તારી બની હું હરઆન રહેવશ,
 “ કીદા હું બનીને કુરબાન રહેવશ
 “ મજ કુવારા જીગર પર બેઠો છે છાપ,
 “ જીગરને ગુસ્સાથી ના આમ તું કાપ.
 “ દીલ તારૂં મારી આગળ તું બોલ,
 “ મધુરી મહોબતનામ બળાવતું બોલ.”

કરસેવજનુ કાવત્ર.

બેજન બેઠો માથુકની પાસે તે વાર,
 તકદીર પર રાખીને ખુદનો આધાર
 નાસવાનો હતો નહી તેને કાજ લાગ,
 તુરાની વસ્તીમાં શુ તેનો ડાગ ?
 તીવસો વીત્યા આમ થોડા ઘણા,
 મોજ જોકની ન રહી ત્યા કંઈ મના
 આખરે કુટ્યો આ તેમનો ભરમ,
 મનીજેહ-બેજનનું ક્રિયું કરમ.
 દાસીઓ વાત આ મઉ જાણુતી હતી,
 સાહેલીઓને બી સઉ માહીતી હતી.
 સ્ત્રીઓથી વાત આ બહાર કાંઈ પડી,
 અફવાઓ આમ તેમ જરા ઉડી.
 મનીજેહના કાકાએ જાણી કહાણી,
 ઇરાનનો હતો જે દુશમન જાની.
 હતુ નામ તેનુ બદ કસરેવજ,
 દુન્યામા મારતો સ્યતાનની ગરજ.
 બલા કોઈ ગુણથી અજાણો હતો,
 દયા મયાથી બેગાનો હતો
 રધયતને કરતો તે હેરાન સદા,
 ધીકારતા તેને ગરીબો ગદા.
 બલાં કામે કહાડે નહી એકબી ઘડી,
 ઇગરે મમાયલી ભરપુર . બદી
 પાપોમાં દુબેલુ શારે બદન,

નીચ અને પાપી જાતે બીહકણુ
 માકલી તેને જસુસ મેહેલની અદર,
 બેજનની મેળવી સવળી ખબર
 શાહને કહેવાને મવળી આ વાત,
 ગયો શાહ પાસે તરત મધરાત
 ખાખમાથી શાહને જગાડી કહ્યું,
 મરાઠાતબી ખુબ લગાડી કહ્યું
 માબળી આ સવળુ શાહ અફરાપીયાબ,
 ગુસ્સાને કહેરથી ત ધચો બેતાબ
 બોલ્યો તે કરીને અફમોમ “આબાઈ,
 ‘બેટીને કાજ આજ આખર ગુમાઈ
 ‘બેટીએ કીધું છે આડુ ને પાપ,
 ‘એ નહી બેટી, ન હુ એનો બાપ
 ‘છેડી છે એને આમ લાજને શરમ,
 ‘કહાડી મુક તેણીને મહેલથી એકદમ.
 ‘બેજનને લઈ જા તુ સરે બાઝાર,
 ‘જલ્લાદને હાથ એનું માથું ઉતાર.
 ‘બેજનને માતમાં તુ ખામોશી દે,
 ‘બેટીને નેશ નીકાલ નામોશી દે
 ‘બેજનને ઠાર કરજ કાલે સવાર,
 ‘હાજર હુ થવશ મજ સાથે દરબાર”

દગત/માજની બાજી

કરમેવજ આવ્યો મનીજેહને મહેલ,
 મનીજેહ કરતીતી બેજનસે ખેલ.

ખેલવતમાં થયો તે એકદમ દાખલ,
 જઈને તે ઉભો બારણા આગળ
 મનીજેહ વળરાઈ ચીરા મારી ઉઠી,
 મદદ કાજ બેજનને વલગી પડી
 બેજનખી થયો મોજથી બેદાર,
 જોઈ લીધો મામતાનો એકદમ શુમાર.
 જોયું કે ઉભો છે ત્યાં એક સરદાર,
 સાથે વળી ઉભા છે મીપાદ દશ--બાર.
 રસ્તોખી તેઓએ ઘેરી રાખ્યો,
 હથિયારબંધ ટુકડીએ ઘેરો નાંખ્યો.
 બેજન પાસ હતું નહીં એકબી હથિયાર,
 દુશમનો સામે તે ઉભો બેકાર.
 પાલુ યાદ એક આવતા ધરી ધીરજ,
 લડવાની સમજ્યો ખુદની ફરજ.
 હતી તેમે યાદાસ્તથી એવી ખબર,
 છુપાવેલું મોજાંમા ઝેરી ખંજર.
 બેંચ્યું તે ખંજર ને થઈ ઉસ્તવાર,
 બોલ્યો તે “આવો લડવાને બહાર
 ‘ઈરાની માતાનો હું તો છું પુત,
 “હીમતની છાતીમા નથી કાંઈ ખુટ.
 “જીવનો નહીં મને તમ પકડી જશો,
 “જીવીને નહીં કદી જકડી જશો.
 “લડવાને હું છું અલખત તઈયાર,

“ગમે આવે સામે એક અથવા બાર.
 “જમીન તમ લોહીથી કરશ હું તર,
 “સપાટે ઉડારશ તમારાં સર.”
 કસરેવજ બીહીધો ને ડ્યાં ગ્રીપાહ,
 બચાવની જોઈ નહીં કોઈ એકબી રાહ.
 કસરેવજે ત્યારે એક ફરેળ કીધો,
 દગાનો આશરો એક તેણે લીધો.
 બોલ્યો તે હસીને “અરે જવાન,
 “લડવાનું કેમ આવ્યું તુંને ગુમાન?
 “દુશમન કાય હમને તું તારા ગણે”
 “દોસ્તો થઈ આવ્યા છ હમ તારી કણે
 “શકમંદ તું નાથા એ લલા લાઈ,
 “બન્યો છે તું તો હમ શાહનો જમાઈ.
 “શાહનો છું લાઈ, હું તારો સગો,
 “સગો થઈ કેમ કરશ તુંજસે દગો ?
 “હિત પ્રોતથી મળવાને આવ્યો છુ હુ,
 “શાહનોબી સંદેશો લાવ્યો છું હું
 “શાહ તો થયો છે જાણીને શાહ,
 “મળ્યો છે આવો શુરો દામાદ.
 “દુર કરજ તારી ચીંતાઓ ખોટી,
 “આવ મને ભેટ અને કર તુ કોટી.
 “આવ્યો છું તુંને હુ દેવા આવકાર,
 “ફેંકી દે તારૂં આ ખુની હથ્થાર”

દુશ્મનોના પંજમાં.

બેજનની નાદાની આડે આવી,
 ફરી નાદાની તે આફત લાવી.
 બેજને કીધી આવાર ભોલાઈ,
 ખરી તેને માની ખોટી લટાઈ.
 ફેંકી દીધું તેણે તરત ખંજર,
 ધસી આવ્યા સીપાહો ઓરડા અંદર.
 હથયાર વન બેજન લડ્યો બહાધર,
 મુક્કીથી છુડ્યા બે સીપાહના સર.
 લગાવી મુક્કી હથોડા સમાન,
 બે ચાર સીપાહને કીધા બેજન.
 આખરે પકડાયો થઈને લાચાર,
 શુ કરે એક જ્યાં લડે દશ-બાર?
 કસરેવજ કહ્યું હસી સાલખ-
 “ભોત આવી ઉભું છે તારી આગળ.
 “જીવવાની હવે તું આશા ન રાખ,
 “જીંદગીથી હાથ તારા ધોઈ હવે નાખ.”

માશુકની અરજ,

મનીજેહે કાકાની કીધી અરજ,
 “લલા ઓ કાકા તું કાંઈથી સમજ.
 “બેજનને હરાન તું જરા ન કર,
 “ગમે તો કાપી લે માફ આ સર.”

કાકાએ બીજવાઈને દીધા ઉત્તર,
 “નથી તુ ગેટી છે દાકણ બદતર.
 “એ મરશે ને તું તો દશપાર થશે,
 “જંગલમાં રીબીને મરી જશે.”
 લઈ ગયો કસરેવજ બેજનને સાથ,
 લોખંડી બેડીથી બાધીને હાથ
 જઈ પુગ્યો તે તરત સરે બાબર,
 ગડબડથી થયા સડિ લોકો બેદાર.

દુશમનોની દીલસોજી.

રોશનીથી બામદાદ જ્યારે ખુલી,
 ઉભી એક કીધી ત્યાં મોટી મુલી
 લાખો લોક આવીને ઉભા રહ્યાં,
 દખાવ આ જોઈને બહુ અજબ થયા
 બેજન તો શાંત મને રહ્યો ખડો,
 નાદાનીનો મડ્યોતો તેને ઘડો
 ભેગા મડ્યા ત્યા કાંઈક સેકડો મરદ,
 બેજનને જોઈને ધર્યું દરદ
 થયો દીલસોજીનો તેમને તો જોશ,
 બાતેનમાં બરબડી કીધો અફસોસ.
 વણુઆએ ધણિયુ કોઈ મળે આવાર,
 બેજનને બચાવવા આવે કોઈ યાર.
 બીઆબી આવી કાંઈક જોવાને કાજ,
 મનીજેહની ધરી તેઆએ દાજ.

ઘણીઆ બેજનનુ રંગરૂપને જોઈ,
 સુધ અને બુધ બેડી પોતાની ખોહી
 કોઈ તો જરોજર બેહદ રડી,
 કોઈ વળી મેહાશ થઈને પડી.
 મનીજેહ ઉભી ત્યાં રડતી હતી,
 મદદ માંગી ચોપાસ તવલતી હતી.
 સહાય માટે કરતી તે સઉને સવાલ,
 બાલો તે પીખતી ને કુટતી કપાળ.
 બેજન હવે ઉભો સુલી પાસ જઈ,
 સર કલમ કરવાની તથિયારી થઈ.

છેલ્લી સલામ.

બાલ્યો બેજન “મારો આ જોગ,
 “પડ્યો છુ થઈ હુ તો દગાનો ભોગ.
 “કીધો દગો તેં આ ગુરગીન બુરા,
 “અદેખા અ તેસી પાપી પુરા.
 “પરાઈ આ ધરતી પર પડેછ બદન
 “ખબરથી રહેશે મજ અજાણુ વતન.
 “ઉમેદમાં આવીને આશા ભર જાઉંછ,
 “દગાબાજ મુદ્દાને આપી સર જાઉંછ.
 “પુગાડજે હવા તું મજ આ પેગામ,
 “કયખશર પાદશાહને તખ્ત મુકામ.
 “મળજે તુ મારાં બેશ પિતા ને માત,
 “કહેજે હુ થયો છુ દગાથી મહાત.

“કહેજે હું નાદાન હયાં ભોલવાઈ ગયો,
 “કાવત્રાં મામે હું ખોહવાઈ ગયો.
 “જવાનીમાં જોવું છું આજે હું મોત,
 “જી દગીના ચેરાગની બુજાય છે જોડ
 “મનીજેહ પ્યારી ઓ માશુક દીલબર,
 “મોહબતની મુર્તી ઓ જનો જગર
 “ખરી વફાદાર ઓ મારી સનમ,
 “મોત ઉપર મારા તું ના કરતી ગમ
 “હીમતથી જોતી રહે મારો અજમ,
 “પ્યાર ભરી કરી લે છેલ્લી સલામ
 “ધરાન મારા વહાલા દેશને સલામ,
 “રહીસને સલામ ને ખેશને સલામ
 “ખેરાફરો બધું ને ખેહનને સલામ,
 “ખાકી ને નાચીજ બદનને સલામ
 “દમામો દરજ્જા દોલતને સલામ,
 “મજાજી આ માયા મહોબતને સલામ
 “મલામ સારી આમને જગને સલામ,
 “દીલસોઝને સલામ ને ડગને સલામ
 “દાસ્તને સલામ ને દુશમનને સલામ,
 “સગાંઓ વહાલા વતનને સલામ.
 “પીતાને સલામ ઓ માફર સલામ,
 “સલામ મારી લઈલો આખર સલામ”

જહલાદની તથયારિ.

છાતી કહાડી હીમતથી થઇને મક્કમ,
 સુલી તરફ ચાલ્યો તે ધીમે કદમ

ગમથી મનીજેહ નાસીપાસ થઈ,
 બેજનની પડોશમાં દોડી તે ગઈ.
 કોટી તેને કરીને ચુમી લીધી,
 કસરેવજે પકડીને ફેંકી દીધી.
 તડયાર કરી સુન્નીના કાંસાનો ગાંડ,
 જહલાદે પકડ્યો બેજનનો હાથ

પરેહજગાર પીરાન.

આવ્યો તેવામાં ત્યાં પીરાન પીર,
 તુરાનનો આકેલને કાજેલ વજીર
 ચહેરાપર તુર અને દહાડી સુફિદ,
 નેકીવત નામીચો માચ્યો મુમેદ
 સચાઈની હમેશાં કરતો સેપાશ,
 મ્યાલુ દયાલુ ને ભલો ખવાસ.
 બેમ અને દેશ ઉપર આપતો જે જાન,
 દોસ્ત અને કુશમનતુ ધરાવતો માન
 દેશાબીમાનનો તે વીરો હતો,
 તુરાની પથરામાં હીરો હતો.
 બલાં ખુરાંની કસોટી હતો,
 કીમતી ને આબદાર એક મોતી હતો
 પાદશાહને આપતો તે ખરી સલાહ,
 રાજ અને રહયાનો હતો બેરખાહ.
 ઇનમાફને કાજે તે ડાવતો દસ્ત,

ભલી મનશનીનો ખુદા પરસ્ત.
ખરૂં બોલનારને રોકતો તે નહીં,
સાચી વાત કહેવાને ચોલતો તે નહી
ગરીબો મહોતાજની લેતો તે દાદ,
મજબુમની માંબલતો સદા ફરીયાદ
નમ્યા તેને જોઈને અમીર મરદાર,
નમાવ્યા મીપાહોએ માનમાં હુયાર

નવી આશા

મનીજેહના દીલમા આશા મળગી,
દાહી તે પીરાનને ગળ વળગી
બોલી તે રહીને “ઓ ધ્યારા વચ્ચર,
“ જો અરે જો મારે આશક અમીર
“ જો એનો ચહેરો જવાની તુ જો,
“ શાહજહાદી તારી દીવાની તુ જો.
“ આશક મારે થઈ જાયછે બેજન,
“ દ મને મદદ તુ દે રે અમાન
“ શાહને તુ કાંઈથી કહીને મમજવ,
“ મને ને એને તુ દાનેશ બચાવ
“ તુ મારે વાલીદ.હુ તારી બેટી,
“ હુ તારી ગોડમાં છુ મતા બેટી
“ કરે જો મદદ તો બચાવ થશે,
“ યા તો અમારે હયાં જનબી જશે”

ધીરજ દઇ પીરાને કેશીહત પુછી,
 પ્યાર કરી તેણીની આંખો નુછી.
 સાંભળી તે અહેવાલ ને થયો ગમગીન,
 ઉભો તે વીચારવ ત જોતો જમીન.

હસ્તે રસ્તમનની યાદ

આવ્યો ત્યાં શાહ ખુદ દરબારને લઇ,
 આમ તમામ ઉભી રહી ચુપ બની જઇ.
 પીરાનને જોઇને ખોલ્યો ત્યાર શાહ,
 “જો અરે વજીર આ ખેટી ગુમરાહ.
 “ખુરી મારી કેવી છે દુખી સરજત,
 “મુદ્દઇસે કરે છે ખેટી મહોબત.
 “આ મુજ છે છોકરો નામે બેજન,
 “જોદરેજની તોખમનો મારો દુશમન
 “એને મારીને આજ લેવશ કરાર,
 “વહેતી હું જોવશ ખુનની હયાં ધાર.”
 પીરાને કહ્યું “આ શાહ સરફરાજ,
 “તારે કાજ હવુંછ ને મરશતુ જ કાજ.
 “ખરૂ હું બોલવાને બોલશ જબાન,
 “ગમે તે આપને તુ પછી ફરમાન.
 “હરાવ તારો છે આ બેશક ખુરો,
 “ખુરા એક કામનો છે અજામ ભુડો.
 “બેજનને મારીને હરશે તુ નહીં,

“ નર્ચીત તુ જ હવમાથે કરશેતુ નહી
 “ બેજનના મોતથી જગશે તુફાન,
 “ વેર લેવા ખીજવાશે સાડું ધરાન
 “ બેજનનો પીતા છે દેલાવર ગેવ,
 “ હીમતમા હાથી ને જોરેમદ દેવ
 “ આવીને ચલાવશે શમશોરે તેજ,
 “ તુરાનને કરશે પળમાં રેજ રેજ
 “ મમાયો એનો તે જ ગી રૂમતમ,
 “ આલાદને કાંજ તે ધરશે પુરગમ
 “ આવીને લેશે તે હડડતુ વેર,
 “ સલામત તુરાનમાં ન રહેશે ઘેર
 “ તુરાનને બનાવશે પળમાં ક ગાળ,
 “ જાણે છે કેવી છે તહેમતન ચુ ગાળ.
 “ મારશે તુ બેજનને પકડી જતુન,
 “ ને રેડશે જો તુરાનમાં તેતુ તુ ખુન,
 “ એકક તે લોહીના ટીપાને કાજ,
 “ સો-સો તુરાનીઆ થશે તારાજ
 “ યાદ કર લલા તે રચાવક્ષતુ મોત,
 “ ભરવી કેમ પડીતી તુરાનને ખોટ.
 “ રૂસતમ જો આવ્યોતો જ જાળ થશે,
 “ તુરાની જમીન બસ પામાલ થશે
 “ સુખ ફરી તુરાન નહી જોશે કદી,
 “ તુરાનમાં ચાલશે બસ લોહીની નદી.
 “ હજારે તુરાનીઆ કપાઈ જશે

“હજારે નારીઓ વીધવા થશે”
 બોલ્યો શાહ ત્યારે “ઓ વજર મારા,
 “દાનેશમદ ડાહ્યા ને દેશના પ્યારા
 “આવી મને લાગી છે જો બેજલત,
 “ગરૂરીને પડ્યો છે ફટકો સખત.
 “દુશમનો આવે ને કરે ખુબ જોલ,
 “ધર મમજ પોતાનું બેટીનો મહેલ.
 “મજ બેટીની સાથેખી કરે મજ,
 “તેને સુ ન દઉ હું મોતની સજ?
 “નામોશી આવી હું કેમ જોઈ શકું?
 “શરમનો દાઢ હું કેમ ઘોઈ શકું?
 “ધરમાં મજ આવ્યો આ જેરીલો નાગ,
 “લોહી એનું રેડીને ઘોવશ હું દાઢ”
 પીરાને કહ્યું “શાહ ઓ નામવર,
 “સારી શીખામણુ પર ધ્યાન જરા ધર.
 “આગળ એક કામતું યાદ કર જખુન,
 “કીધું ‘તું તે જ્યારે શ્યાવક્ષનું ખુન.
 “મે સમજાવ્યો પણ તું મમજ્યો નહીં,
 “શીખામણુ મારીને બેવજુદ કહી
 “પછી શું થયું ? કેમ પડી આકત ?
 “તુરાને જોઈ કેવી લડાઈ સખત ?
 “તારાજખી થયાતા નરો ખીશયાર,
 “રડારોળ ચાલીતી સાંજને સવાર.
 “શ્યાવક્ષનું બુલાયું નથી જો વેર,

“વધશે આ બનાવથી ઈરાનનો કેહેર
 “આવશે જો પાછા તેહમતન રસતમ,
 “તુરાનમાં ચાલશે તો પાછી માહેતમ.
 “આબાદી શાંતીબી નાશાદ થશે,
 “હુજરો કુટુબો બરબાદ થશે.”
 શાહે ત્યાર પુછ્યુ “શુ છે વીચાર ?
 “છાકુ જેને કીંધી મજ ઇજત ખુવાર ?
 “નામોશી લઈને ચુપ હુ બેસુ ?
 “વેર લેવા નહી એતુ ગજુ રેહેસુ ?
 “લોકો શુ ધારશે ? કેમ હમશે મને ?
 “હંસી મારી જોઈને શુ ગમશે તને ?”

ધરડા માથામાં ભમતી ચીંતા.

પીરાને કહ્યુ “બેશક સજા તુ કર,
 “પણુ મોતની આ સજાથી પાછા તુ ફર,
 “તુરગમા મોકલ દે કેદની સજા,
 “ખુદા ખાતર ના દેતો એને કજા
 “બોલુ છુ જ્યારે મને લાગે છ તારૂ,
 “ફુખી થશે તુરાન પ્યારૂ મારૂ.
 “જોઈ નથી તુરાને જ ગમા ચહડતી,
 “મજા રહી છે હમેશાં પડતી ખડતી.
 “માટે તુ કરી દે નરમ છગર,
 “મોત બદલ આપી દે હુકમ દીગર.

“જમનાએ બનાવ્યુ ઘરકું આ સર,
 “સુકુ થઈ પાત્ર સુકાયુ શઝર.
 “માથુ તે ઘરકુ આ નમે છ તુ જો,
 “માથામાં ચીંતાઓ લમે છ તુ જો
 “રઈયત તો તારી છે બચ્ચાં મીશાળ,
 “ખોટાં તુજ પગળાંથી નકર કંગાળ.
 “બેજનના ખુન જેવું કરશે તું કામ,
 “તારાજ થશે તુરાનનુ સદાકાળ નામ.”

આખરે થયેત્રી અસર

શાહ ઉપર થઈ આ શીખની અસર,
 પીરાનનો પકડ્યો પ્રીતીવી કર.
 બાલ્યો તે બેચીને ઝગરથી હાય,
 “બાલ તારો વઝર કદી નહીં જાય
 “જો કે.છે મારી આ મુલક પર પનાહ,
 “ખરો તો તુ છે દશનો ખેર’બાહ”
 હુકમ શાહે દીધો કરીને પોકાર,
 “લઈ જાઓ બેજનને શહેરની બહાર.
 “જ ગલમા કુવો છે પડ્યો પડત,
 “તલ્યું જેનુ સુકુંને સગીન સખત.
 “તુરાનની સરહદનીઆવ્યો છે બહાર,
 “પાણી વના જે પડ્યો બેકાર
 “તેમાં એને નાખો બસ કરી કેદી,

“ હાથ પગે બાંધી પોલાદની બેડી.
 “ પથર તે પર મુકો એક હુંગર સમાન,
 “ થાય જેથી મારો આ દુશમન હેરાન.
 “ દેખે નહીં રાત્રી યા રોશન સહર,
 “ અવાજ એનો ગુ ગાલાશે કુવા અ દર
 “ મનીજેહથી થયો છુ હુ બેકરાર,
 “ વધ્યો છે એનીપર મારો ધીકાર,
 “ શહેરની બમ બહાર એને હાંકીકહાડો,
 “ પથરના માર એને મારી કહાડો.”

કુવાની પાસબાન.

કસરેવજ સાબળી આ શાહી હુકમ,
 રહ્યો તે ઉભો સર કરીને ખમ
 મુખથી તે ન શક્યો કાંઈબી બોલી,
 ફફડ્યો ચટક્યો હાથો ચોલી
 બેજનને લઈને જ ગલમાં ગયો,
 કુવામાં બેજન તો અમીર થયો
 સો-સો માણસોએ ઉચકી અંદર,
 કુવાપર મુક્યો ગજવર પથર.
 બ્યાબાન હતુ તે ભયનાક જ ગલ,
 મનીજેહ બેડી તે કુવા આગલ
 કુવાની દીવાલમાં હતુ મુરાબ,
 બેજનને પુગાડે ત્યાથી બોરાક.

પાસબાની કુવાની કરવા લાગી,
 ફળા કાઠ ચુટે ભીખ લાવે માંગી.
 બનેનો હતો પરવર પર આધાર,
 રાત દીવસ રહ્યા તે થઇને બેજર

ઘરાનમાં માહિતમ.

ઘરાનમાં કાંઈક હવે કરશુ નજર,
 ગુરગીને પુગાડી ખોટી ખબર.
 દરબારે શાહમાં તે હાજર થયો.
 મર અને છાતી તે કુટતો ગયો,
 રહ્યો ને બોલ્યો તે ઢાંગો કરી.
 “મોત વના ગયો હું ખરો મરી,
 “બેજન મુજ પ્યારો રે દલેર સીપાહ.
 “ગુમથંચો સાંભળ બખતાવર શાહ,
 “પટો નહીં લાગો જ ગલ દરમ્યાન
 “શોખી ખોલી થઈ ગયા અંમાં હેરાન,
 “રાત અને દીવસ ને માંજ ને સવાર
 “તલાશ હમે ચલાવી હરગમ હરબાર
 “કીંધી હર જગાએ તપાસ ખસુસ,
 “દાહાવી ચો તરફ કાસદ જમસુસ.
 “અમેને મળી ન કાંઈખી નીશાન,
 “દેખાચો કેરે નહી જ ગી જવાન.”

જેવનો ગુસ્સો.

જેવ અને ગોદરેજ આ સાંભળી તેવાર,
 ગમ અને જરીના કરી પોકાર,
 હાય અને અક્સોસનો ભરીને દમ,
 લાગા તે કરવાને માહેતમને ગમ.
 બોલ્યો જેવ “અરે ગુરગીન બદખત,
 “વાત તારી બેશક છે બોટી વાહ્યાત.
 “બેજનની જતન ખાસ લેવાને કાજ,
 “મોકલ્યો તુને શાહે સરતાજ.
 “છાડી તેને જ ગલમાં આવ્યો ફરી,
 “બીહકન તુ ખાયલો ઢાંગો કરી.
 “માયુ તારે ઉડારે શમશીરે અધ્ધર,
 “બેટાના બદલામાં કાપુ તુજ સર.”

જમે જમશેદ.

પોકાર કરી જેવે છાડીને ધીર,
 મર તેનુ કાપવાને બેચી શમશીર.
 ગુર્ગીન તો નાહો, ધુણ થર થર,
 ભરાયો ખુણામાં જાણે ઉંદર.
 તે વારે બોલ્યો શાહે નામવર,
 “જેવ મારા ખ્યારા, ધીરજ તુ ધર
 “ગુરગીનને મારવાથી શુ વળશે વેર!
 “તેથી બેજન કાંઈ આવશે તુજ ઘેર!

“ બેજનને માટે સઉ કરશુ તલાશ,
 “ગુરગીનની ત્યાર બાદ ચલાવશુ તપાસ”
 હુકમ કીધો “ બજનને જાઓ મુદામ,
 “હાજરકરો તરત હયા જમશેદનીજમ.
 “ ખુદાની પનાહ હુ માંગી લેવશ,
 “ જામે જમશેદમાં જોઈને કહેવશ ”
 દુન્યાના બનાવો ભરમને ભેદ,
 ખુલ્લી કરનારી તે જામે જમશેદ
 બનેલા બનાવોની તે રાખતી બબર,
 દુરદરાજ મુલકોપર કરતી નજર.
 અસર તેની પુગતી જગતમાં ઠેક,
 આસમાનને જમીનને પતાલનુ પેટ.
 ખુલ્લા થતાં મઉ કાઠ તેની આગલ,
 હર જગે હતી બસ તેનીજ દબલ
 તે બખ્તાવર માતેબર જમશેદી જમ
 હાજર કીધી નકીબે તરત તે ઠામ.
 દરબારમા શાંતી ચુપકીદી ચાલી,
 દરબારી ઉભા ચુપ અદબ વાલી,
 શાહ ઉભો પાતે ખુદ સરે દરબાર,
 નમન તેને જામને કીધુ ત્રણ વાર.

શાહની અંદગી.

પછી બોલ્યો શાહ બને હાથે જોડી,
 દુન્યાઈ વીચારોથી દીલને છોડી.

“પરવર ઓ પાકીજેહ કીરતાર મારા,
 “ગાલીઓ ગુફરાનો ગફાર મારા
 “તુ કરીમે રહીમે રહેમતદાર છે,
 “જગ અને જોહાનનો તુ સરજનાર છે.
 “તુ વગ ત ને યેજન ને ફળ અને પાન,
 “તુ દયાનો જ્ઞેશ અને માનવનો જન
 “અદ્ર તારામાં તુજ હસ્તી છે ખુદ,
 “સુરજની રોશનીમાં તુ છે નમુદ
 “આતશની ગરમીમાં તુ છે હયાત,
 “સૃષ્ટીની રચના તે તારી છે જાત
 “કુકારો પવન તુજ દમથી કુકે,
 “જાડોને પાત્રાં તુજ હુકમે કુકે
 “સમજ ને ચ્યાન અને અક્કલ ને ખુદ,
 “હસ્તી તુજ દેખાડે માતાનુ કુદ
 “નદીને માગર ને પવન હવા,
 “તુ આદમનુ સુખ તુ જાનની દવા
 “દમ તારો ભરનારનો તુ છે દમખાડ,
 “ખીમારનો કરાર તુ દર્દનો ધલાડ
 “તુ અને તુ બસ સઉમાં તુ છે,
 “પાણીને પથર ને લહુમાં તુ છે.
 “જીદગી બી તારી જીવાડનાર બી તુ,
 “જમખી છે તારો ને મારનારખી તુ.
 “ગુનાહોના પરદાને ફાડનાર બી તુ,
 “નીદોશો મ કટથી તારનારખી તુ.

“મારો તું માલીક ને ખાલીક મુદામ,
 “હુ તો છું તારો એક નાચીઝ ગુલામ.
 “મારી પર રહેમની નીગાહ તુ કર,
 “ભેદી બનાવોથી આગાહ તુ કર
 “નાકામને કરીને કામચાળ તુ દે,
 “જમશેદી જમચી એક જવાબ તુ દે”

જામે દીધેલો જવાબ.

ચહેરા પર શાહના ચમકયુ તુર,
 જામ મધે કાંચી નજર ભરપુર
 જવાબ જોઈ જામમા થયો બેચેન,
 બેઠો તે તખ્ત પર કરી નમન
 બોલ્યો શાહ “સાંભળ ગેવ તુ પ્યારા,
 “સાંભળા આ ફરબારી વહાલા મારા
 “સરહદ જે આવી છે જ ગલ ફરમ્યાન,
 “છુટા જ્યાં પડે છે ઈરાન તુરાન.
 “આવ્યુ છે ત્યાં એક જ ગલ ભય કર,
 “વસેછ જ્યાં વાઘ અને વરૂ બબર
 “કુવો એક લયલીત ત્યાં ખણિયો છે,
 “બેજન તે કુવામાં પડેલો છે.
 “બેઠી છે તે પાસે નાજુક નારો,
 “ખુદાની માંગતી તે દીલથી-યારી.”

ધરાનનો કીર્તીનો કોટ.

માંભળી આ વાત ને આખી દરબાર
 વીચારમાં પડીને થઈ બેકરાર
 આવું તે જગલ ને મફર બીકટ
 કોણ કરે જવાની ખરી હીમત ?
 બેઠા મઉ વીચારતા કાંઈ કાઈ ઇલાજ
 મળ્યાયો તેવામાં મરનાઈ અવાજ
 નકીબે ત્યાં આવીને પોકારી આન,
 “ દરબારી સઘળાં આપજો તમ ધ્યાન
 “ ઉભા થઈ કરી દો મઘળા નમન,
 “ આવે છે દરબારે શુરો તહેમતન”
 ઉલટ આવી દરબારમાં તરત તે ઘડી,
 માન આપવા અબ્બ માથ થઈતે ખડી
 આવીને ઉભો ત્યાં તે રૂમતમ નામવર,
 તખતે શાહ આગળ નમાવી સર.
 જહાં જોય પીલતન તે બહાદુરપહેલવાન
 ધરાની આલમનો ઇવ અને જન
 જગને ઝલકાવતી તે જોરવતી જો,
 કોમે કયાનીની કીર્તીનો કોટ
 દુશમનને ડરાવતો દેવ બધ શુરો,
 દોસ્તોને હરખાવતો બહાદુર પુરો
 જ ગોમાં જીતવાની ધરાવતો કળ,
 શાહ અને શાહીની બાબુને બળ.

માચવતનો સાથી સાચો સીપાહ,
 તારા સમ આંખોને તુરો નીગાહ
 ખાંધ ઉપર ઢાલ ને પોલાદી ક'માહ,
 બદનમાં બખતર ને માથે કોલાહ
 કમ્મરે લટકટી શરમશીરની મ્યાન,
 તીરોનો ભાથો ને ચાંચી કમાન
 ભાત્રો ને બરછી ને બ જર મ ગીન,
 ગાવ્યાની ગુરૂ ને પટો જરીન
 દમામદાર મી હ ને ચીતામમ મસ્ત,
 પહાડ જેવી બાબુ ને લોખંડી દમ્ત.
 હરણુ સમ ચ ચલ ને હાથી સમ તોર,
 વાઘ જેવી ચુગાલ ને ગેડા મમજેર.

રૂસેનમની શંકા

દરબારે હરખથી દીધો આવકાર,
 દુવાઓ આશીશનો કીધો નેસાર
 રૂસેનમને આપીને ખરૂ માન ખાસ,
 શાહે તેને બેમાડ્યો પોતાની પાસ
 ચહેરા દરબારીના રૂસેનમે જોઈ,
 પુછ્યું કે “બેડા કેમ ખુશીને જોહી ?
 “શું આવી છે જ જળ ને વીપટ આકૃત ?
 “માથે શું આવ્યું છે કામ કાંઈ બીકટ ?
 “આવી કોઈ ચહુડાઈથી ઉદાસ થયાછ ?
 “શીકસ્તની ધાસ્તીથી નીરાસ થયાછ ?”

જોવે ત્યાર કહી વાત મવળી ખરી,
 રૂમતમના હાથ તેને પ્રીતથી ઘેરા,
 ને બોલ્યો, તે દીલથી પકડીને ગમ,
 “ ઇરાનના ચોરાગ આ સુરા રૂમતમ
 “ ઇરાનની આબરૂના કીર્તીવત હામ,
 “ બુલદ આ કરનારા ઇરાનનું નામ
 “ જગ અંતે જહાનમાં થનાર આશકાર,
 “ કયાની આ કોમના આ એકલા આધાર
 “ આવ્યો છું તું જ પાસે હું નાચાર બની,
 “ મદદ કર-મદદ કર-આ જોરના ધણી
 “ મદદે મારી બસ આ વાર તું આવ,
 “ જ ગલમાં જઈને મજ બેઠાને લાવ ”

રૂમતમની કબુલાત.

રૂમતમે હુશીને કહ્યું તે વાર
 “ દામાદ મારા વહાલા તું ઘરજે કરાર
 “ એવું તે શું આ કામ છે મખત !
 “ બરચાંની મમજી છું હું તો રમત,
 “ બેઠાની તારા હું મેળવશ ઇધાન
 “ આજેજહું જવશ તે જ ગલ દરમ્યાન ”
 શાહે કીધી રૂમતમ પર હજાર આકીન,
 “ તું જ જોડી વન રહી છે ઇરાન જમીન
 “ તું જશે તો થશે સહ આકતો દુર,
 “ તું જશે તો પાર થશે કામ આ જરૂર ”

રૂમતમે કીધી તઈયારીઓ ખાસ,
સોદાગરનો સજ્જો તેને લેખારા
લીધાં કાંઈ માણુસો તેને સગાત,
નીશાન માટે લીધો ગુર્ગીનનેખી સાથ.

જગલમાં મંજલ.

જેવને દીલાસો ને ધીરજ આપી,
ચાલ્યો તે જગલમાં મંજલ કાપી.
તુરાની મરહુદ પર હતું એક ગામ,
વેપારી થઈને ત્યાં કીધો મુકામ
પકાવ નાખી ઉતાર્યો સોદાનો સગ,
ફરી હરી જોયો સહ તુરાની રગ.
વેપારી વહીયાતસે વાતો કીધી,
ખેજનની વાત સઘળી પુછી લીધી.
મનીજેહ બાખેખી મેળવી કાંઈ બાલ,
કુવાને લગતીખી મેળવી મીશાલ.

ખુબસુરત લીખારણ.

ખેઠાતા રૂસ્તમને ગુરગીન બે સાથ,
કુવાની શોધ માટે કરતા તે વાત.
આવી તેવામા મીસકીન એક બાઈ,
દખાવે ખુબસુરત જવાન કોઈ જઈ
બોલી તે “ સોદાગર દુખીના બાપ,

“ભીખારી છું કાંઈ બક્ષેમ તું આપ.
 “અન વસ્ત્ર વના હું રખડી ફરુંછ,
 “બુખ અને પ્યાસે હું રીખી મરુંછ.
 “ગરીબાર્ધમારી પર આપ તારું ધ્યાન,
 “દયા કર, દયા કર, દે મને દાન.”

રૂસતમે મનમાં સહ સમજી લીધું,
 યુક્તીથી આવારે કામળી કીધું
 બોલ્યો તે, “બાઈ આમ હરાન ના કર,
 “જન-ફેરે જઈને પેટ તારૂં ભર
 “સહ રમાલો અમારો ધરિની છે,
 “વસ્તી આ ગામની સહ તુરાની છે
 “તું તુરાની છે તો તેમની પાસે માંગ,
 “ના ધરાની પાસે મારે એવી બાંગ.
 “દોલત ને ગજ અમે લાવ્યા નથી,
 “સખાવત કરવાને આવ્યા નથી
 “વેપારના હીમાબો કરવા તું દે,
 “સખીના ઘરનો કોઈ રમતો તું લે”

મનીજેહની કાકલુદી

બોલી મનીજેહ, “આ બલા ભાઈ,
 “સખી બન, કરી દે જરા નો બલાઈ
 “ખરૂં છે, ગામમાં તુરાની વસેછ,
 “મારા તો ફુજો જોઈ તેઓ હસેછ.

“વેરીઆ બન્યા છે મારા જાત ભાઈ,
 “ હગલે ને પગથે તે કરેછ ભુડાઈ
 “ તુરાની સઘલા છે મારા દુસ્મન,
 “ ન આપે ખાવાને દાનાનુ અન”
 રૂસ્તમે કહ્યું “આ તુરાની બાઈ,
 “ કીધી તે હશે તુરાનસે ખુરાઈ
 “ તેથી થયા તારા દુસ્મન દેશી,
 “ અલગ હશે બન્યા સગા ખેસી.”
 મનીજેહ બોલી, “ રે સ ભાળ સરદાર,
 “ ઈરાનીને કીધો મે મારો ભરથાર.
 “ વેર અને કેહરનો એ છે સખબ,
 “ ભીખારી અવતારનો પડ્યો ગજબ.
 “ જાત વાળો તારો એક દુખે તફડે,
 “ કુવામાં પડેલો દીન રાત તવળે
 “ ગમે નુ આપ મને, મારે ખુદ કાજ,
 “ તુંજ હમદમની ધર જરા દયાને દાજ.
 “ ખાવાનુ આપે તો લઈ જઈ દેવશ,
 “ ખવાડી તેને હુ ભુખી રહેવશ.”

રૂસ્તમની યુકતી

રૂસ્તમની છાતી ત્યાર ભરાઈ આવી,
 મહોબતની ભરતીખી ઉભાઈ આવી.
 મનીજેહને બેમાડી બોલ્યો તે આમ,

“ કહે મને અહવાલ ને તારૂં નામડામ
 “ ધરિની ઝીંચે કાંઈ કોશિશ કરશુ,
 “ મદદે દોડવાથી નહીં હુમ કરશુ ”
 મનીજેહ બેઠીને કહ્યું દાસ્તાન,
 રસતમે આખું ત્યાર છુપું કરમાન
 મનીજેહને જમાડી તાજ કીધી,
 ખોરાક વળી આપીને રાજ કીધી
 ખોરાકમાં વળી એક ચુકતી કીધી,
 રસતમે મુકી પોતાની વીટી
 મનીજેહ ચાલી આ ખોરાક સાથે લઈ,
 રસતમને હજારે દુવાઓ દઈ

કુવા તરફ કુચ.

રસતમે આપેલો હતો હુકમ,
 મહા માણસો થયા તઈયાર એકઠમ
 છુપેથી ચાલ્યા મનીજેહ પાછળ,
 કાપી બે કલાક આ મુજબ મજલ
 કુવા આગળ પુગ્યા સઘળા તેવાર,
 ભયભીત તે જ ગલનો કીધો શુમાર.
 આસપાસની જમીન બહુ પહાડી હતી.
 ઉઝેલી ગીચ જ ગલી ઝાડી હતી
 ઝાડીમાં તેઓ ત્યાં ગુપચુપ પેઠા,
 રાતની વાટ જોતા ઘાસ પર બેઠા
 કુવા આગળ આવીને સુરાખ ખોલી,

ખોરાક આપી મનીજેહ મોઠે બોલી,
 “જન મારા બેજન, જીગરના કરાર,
 “તન અને બદનના ખાવદ બરથાર.
 “સાંભળ આ સુખન બેદાર તું થા,
 “ખોરાક આ લઈને હુશીયાર તું થા,
 “ઘરાની સોદાગર આવ્યા છે હયાં,
 “સોદાગરી સામન લાવ્યા છે હયાં.
 “તારે કાજ માંગવા તેઓ પાસ જઈ
 “લાવી છુ તારે કાજ ખોરાક આ કંઈ”
 બેજને કહ્યું “ આ બાવડા નાર,
 “કેવો તારો વધે છે મજ પર આભાર.
 “જતન મારી વેવાને બનીછ પાસબાન,
 “માંગી તાંગી ચલાવેછ માફ ગુજરાન.
 “તુ વના હુ તો હયા કુબે મરતે,
 “મુબે ને પયાસે મજ હવડો જતે.”

બેજનની મુરખાઈ.

બોલતા આમ બેજન તો અટકા ગયો,
 મોઠે મોઠે હસીને ખુશી થયો.
 હવે તે મારીને પોકાર ભારી,
 “કુર થઈ આફત એ સધી મારી
 “ખુશીના આવ્યા છે હવે તો દીન,
 “ફરીને જોવસ હુ આમમાન જમીન”

મનીજેહે સાંભલ્યો ખુશાનો સાદ
 દીલમાં તેના થઈ પડ્યો ઘભરાત,
 ઘભરાતમાં આવ્યો એવો વીચાર
 “ દીવાના બન્યો છે મારો ભરથાર.
 “ દુખોથી બેજન કાંઈ ઘેરો થયો,
 “ આકૃતથી આખર ભેજ થી ગયો ”
 પુછ્યું તેણે બેજનને દીલથી ઘભરાઈ,
 “ ખુશાલી તારી છે શામાં મમાઈ ?
 “ ખુશી કેમ દીલમાં વસે છે આમ ?
 “ શા કાજે હરખમાં હસે છે આમ ? ”
 બોલ્યો બેજન “ છુ ખુશી ખુશાલ
 “ છુપો એક મારો છે આજે હેવાલ.
 “ ખુદાએ કીધી છે ખરી કરમ,
 “ સગનનો સમાયો એમાં ભરમ.
 “ વાત તારી આગળ જો હું તે કરશ,
 “ બેવકુફ ઘાવડી ને ગમાડ કરશ
 “ છુપી ને ખાનગી ને ભરમની વાત,
 “ સ્ત્રીને તે કહેવામાં મુખાઈ નેહાત ”
 મનીજેહ બોલી “આ પ્યારા બેજન,
 “ સંભળાવેછ મને તું કેવા સુખન !
 “ દાસી બનીને હું તાબેદાર રહી,
 “ સકટમાં તારાં હું વફાદાર રહી
 “ વતનને વતની સઉ છોડી દીધા,

- “ સગાઈના રીશતાઓ તોડી દીધા.
 “ તુ કાજે જંગલમાં આવી વસી,
 “ નાજુક આ બદનખી નાંખ્યુ ઘસી.
 “ સેવા તારી બજવવા ગાંડી બની,
 “ શાહી છોડીને હું બાંદી બની.
 “ તારે કાજ છોડી મેં બાપીકી મહેર,
 “ તારે કાજ જંગલમાં કીધું મેં ઘેર.
 “ સેજ અને માજથી બેચારી બની,
 “ એશ આરામ છોડી ભીખારી બની.
 “ એ વફાઈનો આવો તું બદલો આપેછ,
 “ કુલ આપતી ગાયનું તું ગલું કાપેછ.
 “ ફળ દેતા દશપ્તનું કાપેછ તું થડ,
 “ હવાડનારા છોડવાની ઉખાડેછ જડ.
 “ રસ્તો દેખાડનારની ફાંડેછ તું આંખ,
 “ હવાંપર ઉડારનારની કાપેછ તુ પાંખ.
 “ ખરી ખુબીને તેં બેબાલત દીધી,
 “ હોરમત બક્ષનારની હોરમત લીધી.
 “ સેવા મારી લઈને નગુણો થયો છ,
 “ બેફાઈનો તું એક નમુનો થયો છ.
 “ દુતેલાં હુધડાંથી જાન હું આપશ,
 “ જવાન મજ હંદગીની દારી કાપશ,
 “ ભલે કે હવ આપી કાપું ગલું,
 “ કુખ છોડી સુખમાં હું મોતને મલું.”

બેજન આ સાંભળી પશેમાન થયો,
 મુરખાઈથી પોતાનીજ હેરાન થયો.
 બેલ્યો તે એકદમ “હુ બન્યો ગુમરાહ,
 “ માફ કર આ માથુક હુ કરે તોખાહ.
 “ માફી તુ દીલથી દે કરી કમ્બુલ,
 “ દર ગુજર કરી દે મારી આ બુલ.
 “ ખુશાલીથી હું તો દીવાનો થયો,
 “ તાનો તારો માભળીને શીયાનો થયો.
 “ ખુશાલીની વાત આતું પ્યારી સાંભળ,
 “ આવી પુજો રસતમ છે આપણુ આગળ
 “ આફતો આપણી બસ ગઈ છે તળી,
 “ રસતમની વીઠી છે મજને મળી.”
 મનીજેહ બેલી ત્યાર ખુશી ખુશાલ,
 “ દાદગરે સાંભલ્યો આપણો મવાલ
 “ તુ પ્યારાને આખર હુ મળશ કરી,
 “ તારી હવે થવશ હુ લગન કરી
 “ બાંધીને શાદીનુ લલુ પેમાન,
 “ સપજે રહીશુ હમ મુલકે ઇરાન.”
 સાંજની હવે આવી પુગી ઘડી,
 મુરજ થયો અસ્ત ને રાતખી પડી

જહાંજેયનું જોર.

આવ્યો રસતમ તે કુવાની પાસ
 ગુર્જાનિખી આવ્યો ને બીજા સો દાસ.

મનીજેહે તેને બહુ કુવા દીધી,
 હાથ તેનો લઈ તે પર ચુમી લીધી
 હરખના આંસુ સાથ તેને કહ્યું,
 “તુ આવ્યો ને કુખ તો અમારૂં ગયું”
 રસતમે કહ્યું “ઓ વહાલી હમશીર,
 “બેજનને કહાડસ તુ ઘર જરા ખીર”
 કુવા પાસ ઉઝેલાં હતાં નહીં જહાડ,
 કુવા પર મુકેલો મોટો એક પહાડ
 રસતમે મામચો સડે જોઈખી લીધો,
 સીપાહો ગુર્ગાનને હુકમ દીધો
 “પથર આએ તમે સડે ઉપાડી નાંખો,
 “જોર કરી સામતુ ઉઠાવી નાંખો”
 જોર કીધું સઘળાઓએ મળીને સાથ,
 અજમાવી બાબુને બદન ને હાથ.
 કુવા પરંથી પથર તે ઘસ્યોખી નહી,
 તમુ એક હઠ્યો કે ખસ્યોખી નહી.
 હસીને બોલ્યો તે વારે પીલતન,
 “હઠો-હું અજમાવશ મારું બદન.”
 નચ્યો હાથ જોડીને પછી તહેમતન,
 જમીન પર પડ્યો તે વાળી ગુઠણ.
 બોલ્યો તે ‘મારા એ કરીમ કારસાજ,
 “કબુલ રાખ મારી તું બંદગી નેમાઝ.
 “બંદા તારો નમે છે તારી હજુર,

“બક્ષ મને જોર મારું અસલ બરપુર
 “કીર્તીવાંત કામોનો તોર મને દે,
 “પથર ઉઠાવવાને જોર મને દે
 “કુન્યામાં કાયમ આ કામ મારું રાખ,
 “પહેલવાનોમાં પહેલુ નામ મારું રાખ
 “પહાડ આ ઉઠાવવાની હીમત તુ દે,
 “તેહમતનો પીલત નવુ કડિવત તુ દે.”
 ઉઠ્યો જમીનથી પકડી જનુન,
 રગોરગ ઉભાયુ જોશ ભેરે ખુન.
 એ હાથોના ટેકા પથર પર આપી,
 વચમાં વળી ખુદ તેને છાતી દાખી
 દમને છાતીમાં બસ એ ચી લીધો,
 જોર કરી પથર હડસેલી દીધો
 પથરસે ઘમાચો કુવાનો સગ,
 ચીંગારી ઉડી લઈ આતશી રગ
 ઉંડો પડ્યો ખાડોને ભાયબી ભાંગી,
 ધરતી તે ઘપકારે ધુજવા લાગી
 એજને ખુશીથી માચો પોકાર,
 બોલ્યો “ઓ દેવબદ્ધ ઓ શુરા સરદાર
 “દેખાડ્યો મને તે ખુશીનો દન,
 “આસમાનો જમીન ને મહાતાબ રોશન.”
 બોલ્યો રસતમ ‘પહેલાં ફોલ મને આપ,
 “બાપીકા. વચન માથ બોલ મને આપ.

“પહેલા કરી દેજે દીલ તારે સાફ,
 “ગુર્ગીનના ગુનાહની કરી દે માફ.”
 બેજને કહ્યું “નહીં એ કદી બને,
 “કીધો છે ગુર્ગીને હેરાન મને.
 “અદખાઈથી બન્યો એ ખરો હેવાન,
 “એનાથી થયો છું હું આવો હેરાન.
 “ખુશામદ કરી સપડાવ્યો મને,
 “દુશમનની જાળમાં ફસાવ્યો મને.
 “એનાથી મને આ તુરગ મળી,
 “કીર્તી મજ્જા જોઈ આંખે અગન બળી
 “ચહાડ્યો છે એની પર મારો બહુ કહેર,
 “માથું હું ભાંજીને લેવશ હું વેર”
 રસતમે કહ્યું “જો એ છે વીચાર,
 “કુવાથી કદી ન કહાડશ હું બહાર.
 “સગો તારો નહીં, હું બેગાનો થવશ,
 “ઘોડે સ્વાર થઈને હું ચાલી જવશ.
 “કરશે તું અહીં સદા આહો જરો,
 “પુરી કરશે કુવામાં જંદગી તારી.”
 બોલી મનીજેહ “ઓ વહાલા બેજન,
 “જગરો જન ઓ મારા તન-મન.
 “દેલાવર જગરનો બનતું ઉદાર,
 “અપકારના બદલામાં કરતું ઉપકાર.
 “કદા એક વેરી ને જાની દુશમન,

“ માફ તેને કરે તે ખરે સજન
 “ ખુશીના વખતમા ના રેડ રગત,
 “ દાસ્તી તું કરીલે છોડી કપટ
 “ ગુર્ગીનનો હું તો માનું છ આભાર,
 “ ઐનાથી મળ્યો તુ મજને ભરથાર ”
 લાથાર થઈ બેજને આપ્યો વચન,
 ગુર્ગીન બી થયો ત્યાર દીલથી મગન
 કુવા પાસ ઉભો હવે રસતમ ખુલદ,
 ફંકી તેને કુવામાં ખુદની કમદ.
 બેજને કમદ તે પકડી લીધી,
 કમ્મર પર તરત તે લપેટી લીધી
 જોર ફરી રસતમે અજમાવ્યુ ત્યાર,
 કહાડ્યો મારી ઝટક એક બેજનને બહાર
 બેટયાં સઉ એકકને ખુશી ખુશાલ,
 કહ્યો એકકને હસી અહેવાલ
 મુસાફરી કરીને જ ગલ દરમ્યાન,
 આવ્યાં સઉ સલામત મુલકે ઇરાન.
 બેજન મનીજેહને મલયાં ત્યાં મઉ,
 બાપ અને બેટો, સાસુને વહુ.
 ઉલતમા આવ્યુ તેહરાન સાદું શહેર,
 રોશની રામશની થઈ ઘેરે ઘેર.
 આમ અને ખાસના થયાં જશન,
 ખાનગીને જાહેરમાં થયાં જમન.

પીતાને માતાને બેજન મલ્યો,
 શાહ આજળ જઈને માનથી નમ્યો
 બેજનની શાહે બહુ વખાન કીધી,
 જર જવેરાતની સોગાત દીધી.
 ભેટ આપી શાહે કીર્તીની શમશીર,
 રૂળ ફલાદીઓથી ભરી જાગીર,
 રસતમ પર શાહે દેખાડ્યું વહાલ,
 ભર દરબારમાં તેના ચુમ્યા બે ગાલ.
 મનીજેહને શાહે દીધો આવકાર,
 ઇરાની બનાવી પહેડાવ્યો હાર
 એક બે મહીના તે બાદ ગયા,
 બેજન મનીજેહના લગન થયાં
 ખુદા * આ મારા * ખાલી દ * ખાલેક,
 જીવ અતે જીંદગીના એકલા માલેક.
 તુજ જનાબે નમે છે મારું આ સર,
 કરમે મયાની મહેરબાની કર.
 કામ મારું આજે આ પડ્યું છે પાર,
 તે તારી છે બરકત આ પરવરદગાર.
 મદદ જેમ કીધી છે મને તે આજ,
 સંસારો વહેવારમાં રાખજે મજ લાજ.
 લાવી તે આપ્યો મહેનતનો અંજમ,
 નમે છે બંદા આ ખાકી ગુલકામ.

* ખતમ *

બેજનની માતા.

બહાદુર બાનુ ગોશસ્પ.

[તે બાનુની એક દુક તવારીખ.]*

દુન્યાના રક્ષક આ જગતના બાપ,
કલમ આ ચલાવવા મદદ તુ આપ.
રસ્તો દેખાડવાને થા તુ રાહબર,
આપ મને શક્તીઆ મારા પરવર
દે મને ઉમગ હોંશ ને ઉલત,
દે મને જોર જોમ ને હીમત
દે મને ભલા કામની તોફીયત,
દે મને સાચીને ખરી નીયત
દે મને રાસ્તીની બલી સમજ,
દે મને તાજગી આ મારે મગજ
દે મને મહુજબી યકીન તમામ,
કે ચાહુરમની સવારે મળે આરામ.

* રસતમની બેટી બાનુ ગોશસ્પની જે તવારીખ સાબ-
લવામાં અને વાયવામાં આવી છે તે ઉપરથી આ દુકો
નાનો કીરસો લખવામાં આવ્યો છે — મુલકામ

લલા લખાણોની મરજત તુ દે,
દાસ્તાન આ લખવાને કહિવત તુ દે.

બહાદુર બાનુ ગોશસ્પ.

બેજનની માતાનુ આપુ છુ પ્યાન,
પહેલવાનની બેટી ખુદખી પહેલવાન
ન કામ હતુ તેને કોઈખી બીકટ,
સી હ સાથે લડવાનો ધરતી હીમત.
વાવને તે સમજતી બકરી મીશાલ,
વરને કચડતી તેની ચુગાલ.
મોમ મીશાલ દખાવે પથર કંઠણ,
મસ્ત અને મીજાજ જાણે હથણ.
દમામી તોર અને ઉચ બદન,
નાજુક તો ખરૂ પણુ સગીન તદન
ખુબસુર્ત પરી દખાવ ફીલચસ્પ,
રસતમની બેટી નામે ગોશસ્પ.
મીજાજે આકરીને કરતી તોફાન,
ઉછાછલી હુલડ જબરી મસ્તાન.
હરે સઉ દાસી ને નોકર ને દાસ,
હરી જય જોઈ તેનો જબરો તરાસ.
સરો પરો કોઈનો તે રાખેખી નહી,
આડો સુખન કદી સાખેખી નહી.
મદે માફક થતી તે ઘોડે - સવાર,

જ ગલમા જઈને તે રમતી શીકાર
ડરની ન હતી કાંઈ તે પર અમર,
મારતી તે વાઘ અને સી હ ને બબર

લગન માટે શરત.

જવાનીમાં ખીલ્યુ જયાર તેનું જોખન,
વીચાર થયો કરવાને તેના લગન.
શાદીનો જયારે આમ થયો વીચાર,
બબર તે પડી એક મપાટે બહાર
ગોશસ્પ સાથે શાદી કરવાને કાજ,
ઉડાવવા તેણીના નખરા ને નાજ.
ઘણાએ બાંધી દીલમા ખુદ આશ,
બનવાને નીકળ્યા ઘણાએ દાસ
સરદારો સુરાએ સીપાહ પહેલવાન,
રહીસો ને અમીરો બહાદુર જવાન
પરણવા કાજે તે થયા તઈયાર,
માંગાંએ આવ્યાં માજને સવાર.
ઘરેઘર ચાલે વાતજ રાત દન,
“બાનુ ગોશસ્પનાં થાય છે લગન.”
ઘણાએ બદગીને કરે નેમાઝ,
કુવા માંગે ઉમેદની ફતેહને કાજ
ઘણાએ દેખાડે દોલતનો ઢગ,
ઘણાએ ચલવે બારી લાજવગ.

બોશોરુંપે બોધ જ્યારે આવી ધમાલ,
 કીધો તે તાફાની છોકરીએ ખ્યાલ.
 “ તાબેદાર ખાવ દની બનશ હું નહી,
 “ સરદાર તેને કદી ગણુશ હું નહી.
 “ પહેલવાનની બેઠી હું ખરી મગરૂર,
 “ મરદની સ ગતથી રહેવશ હું ફર ”
 તસ્તજ તેણીએ આપી ખબર,
 “ ઉમેદવાર સઘજાને કરું છ બહુર.
 “ હાથ મારો જેઓ કોઈ માંગતા હશે,
 “ મજકાજે આશા જે બાંધતા હશે.
 “ તેમને હું કરું છું ખબર તુરત,
 “ મારી છે ખાશો આમ કાજ શરત
 “ લેવશ હું પોતે તપાસ ખુદ બ ખુદ,
 “ બીજાની તપાસ ગણુ બેવજુદ.
 “ દીકાન ખાનુ મારૂ આરાસ્તા કરશ,
 “ મજલીસે ખાશ ત્યાં હું એક ભરશ
 “ ગાલીબો મોટો એક બીછાવશ હું,
 “ સઘજાને તે ઉપર બેસાડશ હું.
 “ માલીબો પકડીને બેંચી કહાડશ,
 “ બેઠેલા સઘજાને ઉઠાવી નાખશ.
 “ બોરાવર હશે જે ખરો સરદાર,
 “ બેસી તે રહેશે સાબુત આસ્તવાર.
 “ ઉઠાશે નહીં જે મારે હાથે,

“ ખાવ દ ગણી જવશ હું તેની સાથે.
 “ ફતેહ જે મેળવશે કોઈથી મણી,
 “ મહોરદાર હું બનશ શોહર ગણી
 “ ગણુશ હું તેને મજ લાયક શોહર,
 “ લાઈ મારા ગણુશ હું બાકી ફીગર
 “ કબુલ જને હોય આંખે મારી શરત,
 “ તપાસ આ આપવાની ચાલે હીમત,
 “ ધરાવતો હોય જે દેલાવર દીલ,
 “ આવે તે ભલે મારે મહેક્કીલ
 “ નબળાનું નથી મજ ઘરે કાંઈ કામ,
 “ ફરથી બસ તેને તો કરવી સલામ.”
 બહાર પડી જ્યારે ત્યાં આવી શરત,
 જાણીને થયા ઉમેદવારે અચરત.
 ઘણાંએ જાણી નાસીપાસ થયા,
 ઘણાંએ હાથ ચોક્કી નીવાશ થયા.
 ઘણાંએ શરત ન રાખી મજબૂર,
 ઘર અને ગામથીથી થઈ ગયા દુર.
 ઘણાંએ બરબડી ગુરસે થયા,
 ઘણાંએ ખોફ ધરી ડરી ગયા.
 ઘણાંએએ દીલને સમજાવી લીધું,
 બહાનું લઈ મનને મનાવી લીધું.
 કરવા ખુદ પોતાનાં દીલને મગન,
 કહ્યા કોઈ કોઈએ નીચલા સુખન.

“એવી છે ભારીને જખરી તુંડાઈ,
 “શરત કબુલ કરવી છે ખરી હલકાઈ.
 “એ તો છે ખરી મીઠજે મગર
 “એની મને શું પડી એટલી જરૂર?”
 હડી ગયાં આવાં બહાનાઓ કરી,
 પણ બાતેનમાં હતી વાત આ ખરી,
 કે જોશોસ્પના બળની જખરી અસર,
 જાહેર હતી મઉને પુરતી ખખર
 જોર હતું બેહદ એમ જાણુતા હતા,
 થશે સઉ મહાત એમ માનતા હતા

ગેવની ઉમેદ.

જોદરેજનો બેટો ગેવ દેલાવર,
 પેહલવાન જે શુરો જવાન બહાદર,
 સીપાહનો સરદાર જે બનવા લાયક,
 જંગીને સંગી ખરો લડાયક,
 બલી ને સાર્ચી ખુબવતી રીત,
 લડાઈમાં મેળવેલી હજારો જીત.
 જોશોસ્પની મહાબતમાં થયેલો અસીર,
 શરત આપે સાંભળીને થયો દલગીર.
 ગયા તે તરતજ રૂસતમની પાસ,
 બેટી તેની મેળવવા દેખાડી આશ.
 બોલ્યા તે “રૂસતમ વાત આ સાંભળ,

“ખોલુ છુ હજર મજ તારી આગળ,
 “પડ્યો મજ હજરે પ્યારનો જખમ,
 “તુજ તેપર લગાડે રૂઝનો મલમ,
 “તુ ચાહશે તો ખુશાલી હરઆન થશે
 “મુશકેલી મારી સઉ આસાન થશે”
 રસતમે કહ્યુ કે “શુ છે સવાલ !
 “શુ તુ પર આવી છે એવી વખાલ !
 “કહે મને સઘળો તારો હેવાલ,
 “ગાથું છુ તુને હુ બેઠા મીશાલ”
 ગેવ ત્યારે બોલ્યો ખુલી જખાન,
 “પીતા સમ પ્યારા જગી પહેલવાન,
 “બન મારો ખરો તુ હકીકી બાપ,
 “ગોશેસ્પતે લગનમાં મને તુ આમ
 “સુખ અને કરાર મહ બેઠો હુ બોહી
 “હજરથી થયો છુ એની પર મોહી
 “ગોશેસ્પ જો ન કદી મને મળે,
 “હજીબી થાય મારી આખર બહે.
 “ સુખ મને બક્ષવાની મહેરબાની કર,
 “ દામાદ મને ડરાવી, પાસબાની કર,
 “ પુરો કર મારો તુ એટલો સવાલ,
 “ ઉપકારી થવશ હુ મદાકાળ ”

ગેવ માટે રસતમનુ મત

રસતમે કહ્યુ, “ છું હુ નાચાર,
 “ ગોશેસ્પ છે બડી તોફાની નાર,

- “ ફરે છે હંમેશાં એ બોલતી હતી,
 “ ઠારે ઠાર કરતી એ તોફાન મસ્તી
 “ જીરા બંધ કરે છે કસુરને વાક
 “ અમર ન કરે કોઈ ધમકી કે ધાક,
 “ બોલ એક પકડે તો ચુકતી નથી.
 “ શરત જે કરે તે ચુકતી નથી,
 “ લડાયક બહાદુર તું છે બી શુરો,
 “ મનગુણો બલામાં છે તું પુરો.
 “ નીતીવાંત પુરો તું છે પહરેજગાર,
 “ દાયવના રહ્યાં છે તારો સમાર
 “ મયાળુ બનીને રાખે છે તું મગ,
 “ દેખાડે છે બહાદુરી મયદાન જગ
 “ તોખમ તારી ઉચ્ચ-ઉચ્ચ ઓલાદ,
 “ કીર્તિવાંત કુટુંબનો તું છે નેકબદ
 “ બેરાદરો તારા સઉ શુરવીરો છે,
 “ ઈતિદાર કુટુંબનો નબીરો છે
 “ તુજ જગરે વસે છે દયાને મેહર,
 “ મદદની ખુબસુર્તી છે તારે ચહેર.
 “ જો તું ને બનાવુ હું મારો દામાદ,
 “ બેશક તો થવશ હું જગરથી શાદ
 “ ગોશેસ્પની શરત છે એવી બુરી,
 “ મુશ્કેલ છે કરવી ને સહેલે પુરી
 “ શરત જો તું અગર પુરી કરે,

“અલખતા મારો તુ દામાદ કરે.”
 જોવ ત્યારે બોલ્યો થઈને દલગીર,
 “દેખાડ એ રસતમ કાંઈબી તદબીર.
 “સમજ નહી પડતી કે હુ શુ કરે,
 “જોર એનું જોયુ છે ભારી જખર.
 “સપાટે મઘજાને જો ચી લેશે,
 “તડાકે સઉને એ ફેકી દશે
 “ગલીયા પર હુ બી જો એસશ અગર,
 “ઉડી જવશ જાણે એક નાનો પથર
 “મઉનો જ હાલ, તે મારો થશે,
 “જોર અને કીર્તીની આખર જશે
 “અફલથી આપે તુ કાંઈબી મદદ,
 “મુશકલીઓ સઘળી થઈ પડે રદ,
 “નથી કરવાનું બળનું કાંઈ કામ,
 “અજમાવવું છે કળનું કાંઈ કામ
 “બાંવી છે મેં તો તુ જ પર ઉમેદ,
 “કુર કર તુ મજનો ગમ અને જોદ
 “બેટીને પઠાવી કાંઈબી સમજવ,
 “દાયકતી તુ અફલથી સાબુત લડાવ ”

મસલહત.

રસતમે કીધો બહુ લાંબો વીચાર,
 ખ્યાલ એક આવ્યો તેને તે વાર,

જોવને એક યુકતી સમજવી તરત
 બોલ્યો કે “શરત છે બેશક સખત,
 “પણુ કરશે જો મારી સલાહપર અમલ,
 “શરત પાર પાડવાનુ થશે સવલ”
 બને એ ચલાવી મસહલત તે વાર,
 રસતમે કહ્યો ખુદ યુકતીનો સાર.
 યુકતી આ જોવે બહુ પસદ કીધી,
 ખુશી થઈ રમતમથી રખમદ લીધી.

પસંદગીનો અખાડો.

દુલ્હાની પસંદગીનો આવ્યો દહાડો,
 મલ્યો ત્યાં મોટો ભારી અખાડો
 ગોશસ્પતે મેલવવા બાધીને આશ,
 ભેગા થયા જવાનો સવળા ચોપાસ.
 ઇરાની ગાલીચો બીછાવ્યો હતો,
 મજબુતને સગીન બનાવ્યો હતો
 ગાલીચા પર બેઠા ત્યાં ઉમેદવાર,
 ભપકાને દમામનો ન કાંઈ શુમાર.
 પોશાકની માથે ફાંકડા હથ્યાર,
 મદાની ભપકાનો હતો મણુગાર.
 દખલનો વખત જ્યારે થયો આખર,
 આવ્યો જોવ ત્યારે મેહફીલ અંદર
 બેઠો તે ગુપ ચુપ છેક નાકે જઈ,

અદાજથી પોતાની જગા ત્યાં લઈ
 કહાડ્યુ તેણે તરત પોતાનુ ખજર,
 કાપ મુકવા માંડ્યા ગાલીચા અદર
 ગાલીચા પર રોકી'તી જગા જેટલી,
 રાખી તે સંભામત તેણે તેટલી
 બેઠકનો ભાગ તેણે કાપી નાખ્યો,
 આખા ગાલીચાથી અલગ રાખ્યો
 ખેંચાયુ નહી ત્યાં કોઈનુ બી ધ્યાન,
 મઉ હતા પોતાના વીચાર દરમ્યાન
 આમદની બાંગ તે વારે ત્યાં થઈ,
 આવીને જોશસ્પ ત્યાં ઉભી રહી.
 મધળાઓએ નમીને કીધી મલામ,
 જોશસ્પ ત્યાર બોલી એવા કલામ,
 “ આ ગાલાચો પકડીને ફેંકી દેવશ,
 “ બેસી જે રહેશે હું તેને લેવશ
 “ વાંધો કાંઈ નીકલશે અત્રે અજર,
 “ ચુકાદો આપશે તો મારો પદર,
 “ તે ચુકાદો છેવટનો ગણીશુ સહ,
 “ તામે તેને થઈને નમીશુ મઉ”
 સહ બેઠા દબાઈને થઈને મકકમ,
 ખેંચીને છાતીમાં જોશભેરે દમ
 જોશસ્પ આ જોઈને જરા હસી,
 રમુજને . મસ્તી ખુદ દીલે વસી,

આસપાસ સઘળા પર નજર કરી,
ગાલીચાનો છેડો હાથમાં ધરી.
ઘડીભર દમ લેવા જરા અટકી,
ગાલીચો નાંખ્યો સપાટે ઝટકી.

લપકા દમામની બરબાદી

પાથર્યો હોય જાણે નાનો રૂમાલ,
નાંખી હોય તે ઉપર ચણુની દાળ.
ઉડારી નાંખે જેમ નાનું બાળક,
ઉડી ગયા બેઠેલા તેની માફક.
એકક પર ઉઠલાઈને પડી ગયા,
સઉ જોલાંત્યાં ખાઈને ગબડી ગયા,
ઉડીને પડ્યા દુર જવાનો કુળ,
પખોડાઈ જોયા તે ફરસની ધુળ.
પટકાઈને પડ્યા ને ઉડી ગઈ સુજ,
હસાહસની ચાલી ત્યાં ભારી રમુજ.
કોઈએ તો ખાધી જોલાંત અધર,
કોઈનું તો ડાચું ને રંગાયું સર.
કોઈના તો દાંત વળી ગયા દુટ્ટી,
કોઈની તો સાબુત નસકોરી કુટ્ટી.
કોઈના તો પગ અને લચ્છાચો હાથ,
કોઈને તો લાખી ખીજની લાત.
કોઈની તો ઉડીને પડી કોલાહ,

કોઈની તો ફાટીને ચુકાઈ કબાઈ
કોઈના ભપકોને મવળા દમામ,
પીખાઈ ચુકાઈને થયો તમામ

ગેવની કતેહ.

ગેવ તો બેઠેલો ત્યાંજ રહી ગયો
જીત મેળવી ખુશીમાં ઉભો થયો
ગેવની આ હતી જીત યાતો હાર,
તેની ત્યાં નીકળી તરત તકરાર
રૂમતમે ત્યારે નીવેડો કીધો,
ગેવની તરફેણમાં ચુકાદો દીધો
ચુકતીમાં હતી આ ગેવની મક્કાઈ,
ગોશરૂપને લાગી તે સરયામ હુર્યાઈ
બાપના ચુકાદાને તાબે તે થઈ,
નમાવી સર તે ગેવ પાસે ગઈ
વાંધો તે કશાબી લઈ નહીં શકી,
વીરધમા સુખન બી નહીં કહી શકી
કરાવેલો પોતેજ જેને લવાઈ,
ચુકાદો તેનો કેમ કરે બરબાઈ?
ગેવ સાથે થયાં ધામધુમથી લગન,
સાસરાંને મહીરાં સઉ થયા મગન.

ગેવની નવી જાજલ

પીતાની છોડી ગોશરૂપે પનાઈ,
પણુ આવંદને પોકરાવી બીશ્યાર તોબાઈ

દીન આખર થઈને પડે જ્યારે રોત,
 ખેલવતમાં જતી તે ખાવદ સગાત.
 જોર કરી જોવને પકડી લેતી,
 હાથ અને પગ તેના જકડી લેતી.
 પલંગની હેડળ તે નાંખતી તેને,
 સારી રાત તેમજ તે રાખતી તેને
 સુરજ જ્યારે ઉગે ને પડે સવાર,
 ત્યારેજ તે જોવને કહાડતીતી બહાર.
 દીવસો આમ જ્યાર વીતયા ઘણા,
 જોવની આશાઓ થઈ ગઈ કૂના
 શરમથી ચુપ રહીને ક્યારી કીધો,
 સમારી જ જળથી બલ્યા કીધો.
 આખરે જોવ તો કઠાબો બેહદ,
 રૂસતમ પાસ ગયો માંગવા મદદ.
 રૂસતમ આગળ વાત સઘળી કીધી,
 વાત સાંભળી રૂસતમે રમુજ લીધી,
 બોલ્યો, “મજબેટી બહુ તોફાની છે,
 “ હયરાન કરે તેવી એ મનતાની છે,
 “ પણ મદદની મટોડી ફાવશે આખર,
 “ ઠેકાણે લાવશુ ન કર તુ ફર ”

દાસીને હુકમ.

જોશેસ્પની હતી એક દાસી જવાન,
 આપવા તેણીને ખુદનુ ફરમાન,

તહેમતને બોલાવી પાતાની પાસ,
 ફરમાવ્યું તેણીને ખાનગીમાં ખામ.
 “હુકમ મારે! સાંભળ ખાનગી તમામ,
 “ગોશેસ્થ જ્યારે જાય ખાને હુમામ.
 “બાજી મારી ત્યારે તું સાચવી લેજે,
 “કપડાં તેણીના તું ઉચકી લેજે.
 “કપડું એક ના રાખતી તેની પાસે,
 “બંધ કરજે બારણા ન તે નાસે.
 “બોલાવે તને તે મારીને સાદ,
 “પોકારે ઉઠાવી જબરી બરાડ,
 “ગુસ્સાની ચહુડેખી જોશ બેરે જુમ,
 “ગાલોખી દધને મારે તે જુમ,
 “ખબરદાર ! તેની પાસ જતી તું ના,
 “નજદીકમાં કેઠેખી રેહેતી તું ના.
 “તેડું હું ત્યારે તું પાછી આવજે,
 “કપડાં સઉ તેના તું સાથે લાવજે.
 “બજાવવા કામમાં ન કરશે તું ખામ,
 “તુજને હું આપશ કીમતી ઇનામ.”
 દાસીએ કહ્યું, “રસતમ નામદાર
 “હુકમ તુંજ આગળ નમે છે સર.
 “ફરમાન મુજબજ કરશ અમલ
 “તાબે-એ-ફરમાન છું તારી આગળ.”

હમામખાનું.

તલું થયો જ્યારે બીજો એકદન,
 ગેવ સાથે ચાલ્યો ત્યારે તહેમતન.
 ગોશેસ્પના મહેલમાં આવી પુગા.
 અવાજ ન કીધો—રહ્યા મુગા.
 દાસીને ખોલાવી ધશારત કીધી,
 વાત સઘળી તેણીથી પુછી લીધી.
 દાસીએ કહ્યું, “દલેર રસતમ,
 “બજાવ્યો તારો મેં પુરો હુકમ.”
 જ્યાં હતું મહેલનું હમામ ખાનું,
 અંગોલ ત્યાં કરતીતી ગોશેસ્પખાનું.
 બને ત્યાં ગુપચુપ ચાલી ગયા,
 દરવાજો ઘડી ભરે ઉભા રહ્યા.
 સપાટે ખુલ્યો દરવાજો એકદમ,
 ઉભા જઈ બને ગોશેસ્પ સનમ.
 ગોશેસ્પની હતી હાલત નગન,
 હતું ખુલ્લુ તેણીનું રૂપરો તન.
 મર્દાને એકદમ ત્યાં આવેલા જોઈ,
 ચીશ પાડી ઉઠી સુધ બુધને ખોડી.
 શર્મથી બની સરતાપા લાલ-લાલ,
 કીરમલ બન્યા કપાળને ગાલ

ખાવંદનો સાહચો

ગેવની પડોશમાં દોડી તે ગઈ,
 સાહચો ગેવનો ખેંચીખી લઈ,

જામાની અંદર તે મમાઈ ઉભી,
 ગેવના બદનસે દબાઈ ઉભી
 ચહડી તેને ખડગીની ખોફ ભરી ઝેણુ,
 ખોલી તે ગુસ્સાથી ફરવીને નેણુ.
 “ રૂસતમ આપદર આ મારા બાપ,
 “ નીરલજ તુ બનીને કરે છે પાપ
 “ બેટીની લાજનો રે નથી વીચાર,
 “ બનાવેછ બેટીને આવી શર્મ સાર
 “ બેટીને મતાવી કરેછે ગેલ,
 “ આવો તુ બને છે હાથરે બદફેલ ?
 “ ખુદાનો નથી તુ કરતો કાંઈ ડર,
 “ શરમ તુ કર લાજ જરા ધર.”

પીતાની શીખામણ.

રૂસતમ ત્યારે બોલ્યો “ બેટી ખ્યારી,
 “ આંખોના તુર-હયાતી મારી —
 “ નથી હુ નીર્લજ નથી બદફેલ,
 “ દબાકુછ તને હુ કુદરતનો ખેલ
 “ પડ્યો જે ધીલો તે વાળુ છુ ગાઠ,
 “ સ સારી સમજનો શીખતુ છુ પાઠ.
 “ હુ તો છુ બાપ આજે ખાવંદ તારો,
 “ કાંય લીધો નહી તેં જામો મારો ?
 “ કાંય તુ દોડી ગેવની પડોશ ?

“ કાંય ન તુ આવો મારી આજોશ?
 “ કાય તુને દેખાયો મારો ગુનાહ ?
 “ કાંય તે લીધી જોવની પનાહ ?
 “ એજ છે કુદરતી કાયદો ખરો,
 “ બાપથી નહીં, ખાવ દથી કાયદો ખરો.
 “ બાપ તો બેટીનો પરાયો છે,
 “ ખાવ દ તો જીવનમાં સમાયો છે
 “ મદદ તુને એમજ હયા રહેવાનું છે
 “ શોહર સાથ દુખ સુખ રહેવાનું છે,
 “ એનોજ છે જામો તુજ આધારને કાજ
 “ એજ તારો જાળવશે નીતી ને લાજ,
 “ એને તું આપ હવે જીવનને પ્યાર,
 “ બની રહે વફાદાર ભલી મોહરદાર.
 “ ચાંહત્યા છે તારે કપાળે કાન,
 “ કાપી ના નાખ-આપ તેને માન
 “ એજ તારાં તન અને સરની શોભા,
 “ બની જ તુ એનાં ઘરની શોભા ”

ભલી શીખામનની અસર

જોસરપ આ સાંભળી ઉભી શરમાઈ,
 બોલી તે “ કીધી મેં ખરી મુખાઈ.
 “ ખરૂં છે આજે હું શીખી ઘડો,
 “ ખાવંદ છે દુનીઆમાં સઉથી વડો.

“ માફ કરજે, જોવ મને હું તો ભુલી,
 “ મુખાઈને તું ડાઘમાં ગઈછું કુલી,
 “ દરગુજ્ઞ કાજે તું મારી ખામો.
 “આશ્રા કાજ આપ મને તારો જામો.”
 જોવે ત્યાર કહ્યું, “ પ્યારી મારી,
 “ જોશે તું મારાથી વફાદારી,
 “ છું હું તારોને તારોજ સદા,
 “ તું જ તરફ કરશ મજ ફર્જે અદા ”
 બનેએ જોડયા એકકસે હાથ,
 સુખોમાં રહ્યાં તે સ પગની સાથ.
 આ જોડાથી થયો પેદા બેજન,
 માતાના જોવોજ બહાદુર તદન.
 પીતાના જોવોજ દલેર પહેલવાન,
 હીમતે પુરો મમાવા સમાન.

છેલ્લું નમન.

પુરી થઈ છે મહેનત અત્રે મારી,
 ખુદાએ દીધી છે મજને યારી,
 નમે છે માફ સર ખાકસાર,
 બનીને જીવરથી શુકર ગુજાર.
 પુરાં હું કરેં છું અત્રે કલામ,
 પરવરની પનાહમાં નમે છ ગુલશમ.

માયજી અને બાવાજી વચ્ચે થયેલી વાતચીત.

(સાંભળનાર—દીકરાજી જાંગુ જોલા પોતે.)

માયજી—આપરો જાંગુ અગાઉ તો દર બુધવારે અને શનીવારે રાતના આંઠ વાગે જમીને જતો તો ને છેક રાતના એ વાગે આવતો તો ને હવે તેમ જતો નથી તેનું કારણ શું !

બાવાજી—તું નહીં સમજી ! દર બુધવારે ને શનીવારે અગાઉતો જાંગુ નાટક જોવા જતો તો ને તે ઘેલું લાગતું.

માયજી--પણ તહારે એમ તે બધું છોડીને જીભ-રાયો એમ સુધરી કેમ ગીયો ! તમે શીખામણ દીધી હંશે ?

બાવાજી—મેં શીખામણ નથી દીધી પણ નાવેલટી નાટકશાળાવાળા એક્સેલસીયર, સીનેમેટોગ્રાફવાળાએ શીખામણ દીધીછ. એ સીનેમેટોગ્રાફ એવો છે કે એક કલાકમાં છ નાટક દેખાડે. આખી દુન્યામાં બનતા બનાવોની સમજ આપે, રમુજ આપે; જ્ઞાન આપે; અકલ આપે અને ફક્ત એકજ કલાકમાં એવી મોજ ને ગમત આવે કે ૫૦ નાટક તેની આગળ પાણી ભરે.

માયજી—તો ઓ વાય, મને તે જોવા લઈ જાઓ.

બાવાજી—મેં ઠરાવ કરીધાછ કે હવે દર અઠવાડયે નવો નવો પ્રોગ્રામ જોવા એક્સેલસીયરની મુલાકાત લેવી તું ને ખી દર અઠવાડયે લઈ જવશ. સીનેમેટોગ્રાફ જોવો તે એક્સેલસીયરનોજ. નામ જેવું છે તેવુંજ કામખી છે

પ્રોવીઝન અને વેલાતી .

ખોરાકીની

દરેક ચીજનો સંપૂર્ણ જથો.

મેથીલેટેડ સ્પીરીટ-સાબુ-સે ટ-બીસકીટ-જમ જલી,
સઘળી જાતની પેટ ટ દવાઈ, દરેક જાતની
ટોઇલેટ રીકવીઝીટ્સ-દરેક જાતના સીરપ,
દરેક જાતના હેર ઓઈલ વગેરે વગેરે.

બંગીર બેજનજી મીસ્ટ્રી

પારસી બજાર (ગનખાવાના કુવા આગળ)

કોટ-—મુંબઈ.

પરોઢયાંમાં જગતાંજ તમોને
તાજગી બક્ષનારી ચીજ શું ?

મગમગતી સવાદીસ્ત ગરમા ગરમ
ચાનુ એક કપ

મઘળી ચા કાંઈ એક સરખી હોતી નથી કોઈ
ચાને નામે બુસું હોય છે તો કોઈ વળી
ખરી ઉચી અને ઓરીછનલ-દી હોય છે.

યુ. કે. ટી. ના એકલા એજંટ

બી. પેસતનજી ની
દુકાનેથી ખરી અને અસલ
ચા ખરીદજો.

દરેક મેકર અને જાતની ચાના કાગળડા
તૃપ્તિયાર છે અને છુટક પણ મેળુદ છે.

લેવો સાહેબો ! આજે પરણતાં
જોડાંની સલામતી !

લગનની મેજખાની ઉપર ઉપલા ખુમ બસાડા
તમેજે ઘણી વાર સાંભળયા હશે

તેમજ તમેજે પણ ઘણીવાર ઉપલી સલામતી
લેવાને કાંજ ખેંડી વીસ્કીના ગલાસ ઉઠાવ્યાં હશે

અને વળી તે ખેંડી વીસ્કી સાથે સોડા

લેખોનેડ તમેજે નોશ કર્યો હશે

અલબત્તાં તમારી ખાત્રી થઈ ચુકી હશે કે,

ડયુક ઍંડ સન્સ

વાળો સોડા, લેખોનેડ, રેઝમરી, પીકમીઅપ

વગેરે “એરેટેડ વોટર્સ” નો આજે જોડી નથી,

થસ્તો—સર્વથી છેલ્લી શોધનું તાઝગી અને

રાહત આપનારે સ્વાદીસ્ત પીણું—થસ્તો

ડયુક ઍંડ સન્સ.

હમમ સીટ—કોટ.

ચોંઈ દરજીના દહાડા હવે વહી ગયા.

હવે તો હાઇકલાસ ફેશનેબલ ડીઝાઇન
અને કટ દગલા પાટલુન માટે જોઈયે.

ડી૦ વાડીલાલની દુકાને સર્વથી છેલ્લી
ફેશનનો સઘળો માલ અસખાબ મળે છે એમ
જાહેર થઈ ચુક્યું છે.

બાનુઓ માટે કપડાં, કાપડ, લેસ, રમાલ,
વજેરે જે જોઈયે તે હાજર છે.

અહુસ્થાને મારે ટોપી અને હેટથી તે છેક પગના
મોજાં સુધી દરેક ચીજ મોજુદ છે.

ડી૦ વાડીલાલની કંપની—

કાલબાદેવી

ભરૂચા બીલડીંગ.

આખી દુન્યામાં—સંસારમાં—વહેવારમાં— ધરના
કારોબારમાં રાજ કોણુનુ !

બેશક બધરિંઓનુ—બાનુઓનુ—હાથની ધરતીઓનુ
અને તે બાનુઓને રાજ ચલાવવામાં સુખ
સમવડ અને કરકસરની બાબતમાં
મદદ કોણુ આપે છે ?

અલખતાં પેલા હોર્નબી રોડવાળા

જમશેદજી માણેકજી કાપડયા

જમશેદજી માણેકજી કાપડયાની—હોર્નબી
રોડ ઉપર—કોટ મધે આવેલી દુકાન આજે
આખી પારસી કોમને જાણીતી અને
માનીતી છે તેનુ કારણુ શુ !

એક ફેરો તે દુકાને મારી આવો અને ખાત્રી કરો
કે રેશમી ચીનાઈ જપાનીઝ અને વેલાતી
કાપડમાં—બાનુઓને બરના માથાથી
તે પગના ખુટ સુધીના સવળા
શણુગાર પુરા પાડવામાં આ
દુકાને સરવોત્તમ છે.

નામ-કામ-દામ-એ ત્રણે બાબતમાં પેહેલુ ન બર
મેળવનારજ આજે ફાવે છે

નામ મચી રહ્યું છે. કામ મળ્યાત થઇ
સઉને પ્યારું થઇ પડ્યું છે-અને-
દામ સઉને પોસાઇ પાલવે અને
વાજબીજ લાગે તેવુંજ
જણાય છે.

ડાહકાઓ વહી જવા છતાં જમક અને
જલક ઓછી નહી થાય, કીમત આપેલી બરાબર
જયારે જોઈયે ત્યારે ઉપજે, ઠગાવાની ચીંતાજ
નહી, એવો માલ પુરો પાડવામાં નામ કહાડનાર—

આદરજી ડોસાભાઈ ચોકસી.

ઠા. મુમ બીલડીંગ,

મીંટસેડ-મુંબઈ.

લાલી દેનારે દેવલાલી.

દેવલાલીમાં ખરી મોજ આપનારું

ગ્રાંડ હોટલ.

ગ્રાંડ હોટલમાં ગમત આપનારું
ફાંકડું જમખાનું.

ગ્રાંડ હોટલમાં તનદરોસ્તી આપનારું
ઉંચું ડીનર અને ખોરાક.

ગ્રાંડ હોટલમાં સુખ સગવડ આપનારા
ઓરડા ફરનીચર સફાઈ સુધડાઈ.

ગ્રાંડ હોટલમાં સ તોષ આપનારા
મેનેજર નોકર ચાકર.

ગ્રાંડ હોટલને લોકપ્રીય બનાવનાર

માલેક-મીં હોમી શેઠના.

અમારી દુકાનની સઘળી સીસટમેટીક ગોઠવણ.

બહારગામના ધરોકોનું રેજીસ્ટર.

ટેલીગ્રાફ એફેસ—“કનફેક્શન” મુંબઈ.

ઈંગ્રેજ કનફેક્શનરી જેવીજ સઘળી મેવા મીડાઈ

અને કેક પેસ્ત્રી-સેકડો ડજન જેટલા

માલનો દરરોજ ઉડાવ.

સેંકડો કામદારોથી ચાલુ રહેલું અમારું

જંગી કારખાનું અને મોટી દુકાનો.

પાર્ટી અને મેલાવડાઓના ફતેહમદ કારોબાર બખ-

વાવા માટે મળેલી સખ્યાબધ સરટીશીકેટ.

પ્રસીધનામ—પ્રખ્યાત ડેકાથ્લું.

અરંદેરાંર રૂસતમજી કનફેક્શનર

વીકટોર્યા બેકરી.

પારસા બજાર ફોટ—ગ્રાંચ, ગ્રાંટ રોડ ત્રામ દરમીન્સ,

મુંબઈ.

સોરાબશાહની કુંઠ

ફ્રીઅર રોડ કોટ.

મુંબઈ મધે બાનુજોને માનીતુ થઈ
પડેલું વગર હરીફાઈતું ઉપલુ એકજ
ખાતું છે જ્યાં સુધરેલા જમાનાને અનુ-
સરતું હુન્નરમદી અને અછા તેમતથી
બનાવેલું કસબ કામ તથા રેશમી ભરત-
કામ હમેશ તૈયાર મલે છે તેમજ વરદીથી
વાયદેમર બનાવી આપે છે.

ખુબસુરતીમાં વધારો
 કરનારી ચીજ-
 ચહેરાને મનમોહન
 બનાવનારી ચીજ-
 મુંખડાને ફાંકડો અને
 સુદર દેખાડનારી ચીજ-

બાનુઓના
 મોથાપરના
 સુંદર
 બાલ.

બાલને સુદરતા આપનારી ચીજ.
 બાલને લાંબા બનાવનારી ચીજ.
 બાલનો જબરો જથો
 ઉઘાડનારી ચીજ.

કામી
 નીઆ
 ઓઇલ.

માઝસોરના પ્રદરશણુમા શોનાનો ચાંદ અને
 અલાહબાદ પ્રદરશણુમાં બરદીફીકેટ આ ઉત્તમ
 કામીનીઆ-ઓઇલે મેળવ્યાં છે

ધી ઍંગ્લો ઇન્ડિયન ડ્રુગ

ઍંડ કેમીકલ કંપની

નાં ૧૫૫, જુમા મસજીદ-મુંબઇ.

કોરોનેશન મ્યુઝીક ગાર્ડડ.

નાં ૮૮, ફીયર રોડ, ફીરદોસ મ્યુઝીક
કલાસ, કેટ, મુંબઈ.

રચનાર-રૂસતમજી ખરજોરજી છાપગર.

મારી રચેલી “ ફીરદોસ મ્યુઝીક ગાર્ડડ ” ની બીજી આવૃત્તીની પણ થોડીજ નકલો બુકસેલરોને ત્યાં બાકી રહેલી હોવાથી મેં ઉપલાં નામની ગાર્ડડ છાપવી શરૂ કરી છે. તે થોડા વખતમાં બહાર પડશે. આજ કાલ ધણા ખરા નાટકોનાંજ ઉત્તમ ગાયનોનો શોખ ધરાવના હોવાથી આ ગાર્ડડમાં આગળનાં તેમજ હાલના ઉત્તમ ઉરફુ તેમજ ગુજરાતી ખેલોનાં તેમજ બીજા સારા સારા જાણીતા નાટકોમાંથી તદ્દન નવાજ ૧૫૦ ગાયનોનું સારંગમ નોટેશનનું આગળના જેવુંજ મોટી સાઇઝનું પાકડી બાઇનડીંગનું સોનેરી હરશોમા એમઓસ કીધેલું સુંદર દલ-દાર પુસ્તક બનાવવામાં આવશે. છેલ્લે ૨૫ ગાયનો ગુજરાતીમાં ઇશોવરી સ્તુતી યાને બજાનોની માફક ગાવા લાયક દરેક ઘેરેઘેર ગવાતી સારી જાણીતી રાગ રાગણી-આમાં તેપણુ વળી સારંગમ નોટેશન સાથેજ મુકવામાં આવશે. પ્રથમ અનેક આરોહી અને અઉરોહી સારંગમે તથા તીવર અને ક્રોમળ મળી ૧૨ સવરોની જુદી જુદી સારંગમે તથા દરેક સંપુરણ વાજાંત્રની સમજણુ પણ આપવામાં આવનાર છે.

આગળની માફકજ આગળથી નામ નોંધાવવાની કીંમત રોકડેથીજ રૂ. ૧ તથા બહાર પડ્યા પછી રૂ. ૧.૧૧ રાખી છે. ટપાલ ખર્ચ ચાર આના વધુ. મેહોરબાની કરીને નીચલે ઠેકાણે નામ નોંધાવો.

રચનાર-રૂસતમજી ખરજોરજી છાપગર,

કેટ અને મેસરસ જહાંગીર કરાણીના છોકરાઓ,
બુકસેલરસ, પારસી બજાર, કેટ, મુંબઈ.

